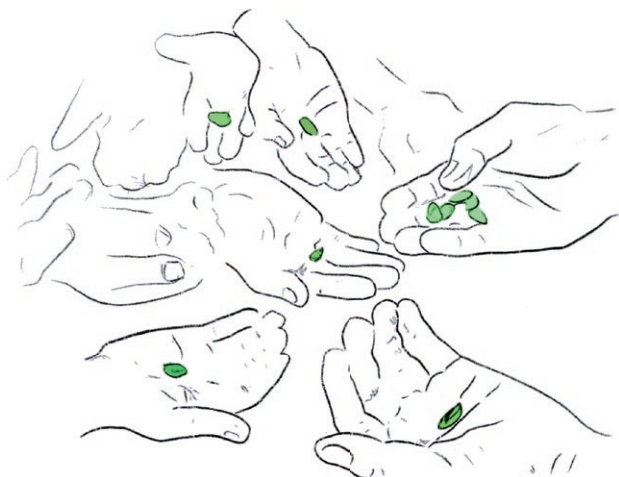
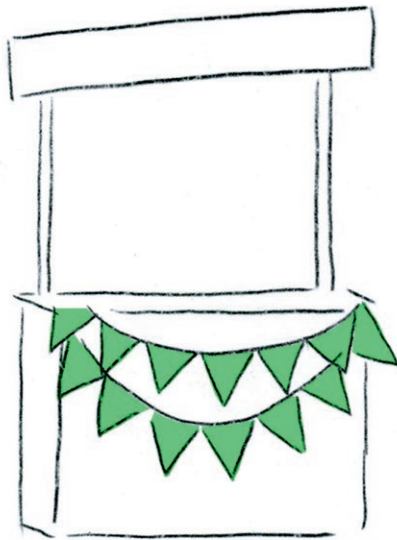

YRITTÄVÄ EKOKYLÄ

Yhteisöön vauhtia vihreällä liiketoiminnalla

YRITTÄVÄ EKOKYLÄ

Yhteisöön vauhtia vihreällä liiketoiminnalla

Englanninkielinen alkuteos:

The Enterprising Ecovillage. Achieving Community Development through Innovative Green Entrepreneurship

Kirjoittaja: Robert Hall

Tapausselostukset: Robert Hall, Jesús Pacheco, Steven Porter, Katrien van den Berge ja Karl Randau

Toimittajat: Steven Porter, Karl Randau ja Sonia Cropper

Piirroksuvitus: Steven Porter

Valokuvat: Simo Annala, Zina Gineitienė, Živilė Gedminaitė-Raudonė, Hélène Littmarck Holmdahl, Antanas Jakimavičius, Veli Martin Keitel, Martin Lenzinger, Steven Porter, David Roxendal, Jarosław Stadnik, Terry Vergos, Regimantas Žitkauskas, Ängsbackan arkisto, La Poudrière arkisto

Suomennos englannista: Eliisa Kilpi

Suomenkielisen laitoksen toimitus: Ansa Palojärvi, Jarkko Pyysiäinen, Mia Saloranta

Teos on saatavissa myös englanniksi, ruotsiksi, latviaksi, liettuaksi ja puolaksi. Näytekappale vapaasti ladattavissa sivustolta: www.balticecovillages.eu

ISBN 978-609-8080-70-4

Painettu Liettuassa

2013

Sisältö

4	JOHDANTO
5	LUKU 1: MIKSI YRITTÄJYYTTÄ?
6	Muutoksen välttämättömyys
7	Vireän ekokylän vetovoima
9	LUKU 2: VIHREÄN BISNEKSEN UNELMASTA TOTTA
10	Paikan henki
10	Permakulttuurisuunnittelu innovaation välineenä
11	Paikallisessa palveluksessa
11	Esimerkki yhteisöviljelystä: Livonsaaren osuuspuutarha
13	LUKU 3: VIHREÄN YRITTÄJYYDEN ORGANISOINTI
14	Demokraattisen hallinnon ja omistajuuden rakentaminen
16	Liiketoiminnan hallinnoinnista ja päätöksenteosta
18	Osallistava päätöksentekoprosessi
18	Konsensus-päätöksenteko
19	Sosiokraattinen päätöksenteko
20	Holakraattinen päätöksenteko
20	Vihreät yritysmuodot
20	Kansalliset yritysmuodot
22	Euroopan Unionin yritysmuodot
22	Toiminnan käynnistämisen eettinen rahoitus
23	Vaihtoehtoinen pankkitoiminta
24	Vihreän bisneksen julkinen tuki
24	Suderbyn rahoitus
25	Ekokyliä omat tukirakenteet aloittaville yrityksille
26	LUKU 4: ARVOJEN SISÄLTYTTÄMINEN VIHREÄÄN BISNEKSEEN
27	Pidä huolta maasta
27	Pidä huolta ihmisistä
28	Reilu jako
28	Esimerkki sosiaalisesta yrityksestä: La Poudrière
30	LUKU 5: VIHREIDEN LIIKETOIMIEN SUUNNITTELU
31	Mitä vihreiden yritysten pitäisi tuottaa?
31	Tuotteen elinkaarianalyysi
32	Suljettua systeemisuunnittelua kehdosta kehtoon
33	Vihreä alkuperä
34	Vihreä tuotanto
35	Vihreä pakkaus
36	Vihreä logistiikka
36	Vihreät markkina-analyysit
37	Ekomerkinnot
39	Esimerkki kokonaisvaltaisesta koulutuksesta: Spiti Ton Kendavron
41	LUKU 6: TASAPAINOILUA EKOKYLÄELÄMÄN JA VIHREÄN BISNEKSEN VÄLILLÄ
42	Tasapainoilua neljällä peruspilarilla
42	Onnellisuus taloudellisten voittojen edelle
44	LUKU 7: ”EKOKYLÄREITTI” EKOKYLÄRYITYSTEN PORTAALINA
50	Johtopäätökset
50	Jälkisanat
51	Lähdeluettelo

Johdanto

Tämä käsikirja on syntynyt Euroopan Unionin Itämeristrategiaan liittyvän projektin ”Kestävän maaseutukehityksen ekokylät” (”Ecovillages for Sustainable Rural Development”) myötä. Projekti pyrkii edistämään ekokylien kehitystä Itämeren alueella tuottamalla materiaalia ekokyliin käyttöön, tuomalla ekokylät suuren yleisön tietoisuuteen ja hankkimalla poliittista tunnustusta ekokyläliikkeelle. Projektin erityinen saavutus on ”Ekokyläreitti”-verkkofoorumi, jossa ekokylät voivat markkinoida tuotteitaan ja palvelujaan (lisätietoja: www.ecovillageroad.eu). Tavoitteena on sekä parantaa ekokyliin taloudellista riippumattomuutta yritystoimintaa edistämällä että avata yleisölle ja kylien ulkopuolelta tuleville asiakkaille helppoja reittejä ekokyliin. Käsikirja pyrkii innostamaan ja saattelemaan kylät tielle kohti vihreää yrittäjyyttä ja jäseniksi ”Ekokyläreitti”-sivustolle.

Ekokyliin liiketoimintaopas ”Yrittävä ekokylä” on kirjoitettu ryhmätyönä Suderbyn permakulttuuriekokylässä Gotlannissa, keskellä Itämeren. Pohjatekstin on kirjoittanut taloustieteilijä, ekoteknologi ja kansainvälisesti suuntautunut ekokyläaktivisti Robert Hall. Hän on kirjan minämuotoinen kertoja. Tekstiä ovat editoineet, kehittäneet ja laajentaneet Erik Lindman-Mata, Karl Randau, Steven Porter ja Sonia Cropper. Tapausesimerkit ovat luonnostelleet ja valokuvanneet Karl Randau ja Steven Porter sekä Katrien van den Berge ja Jesús Pacheco. Piirroskuvat ovat Steven Porterin käsialaa.

Liiketoimintasuunnitelmien laadintaan ja kannattavuuslaskelmien tekoon on omat opaskirjansa, ja nykyisen talousjärjestelmän sudenkuopat on kuvattu toisaalla. Tämä teos ei puutu näihin teemoihin, vaan valaisee tietä uuteen ajatteluun ekokylille soveltuvassa vihreässä yritystoiminnassa.

Ekokylät ovat syntyneet muuttamaan maailmaa. Parempi maailma, uudenlainen yhteiskunta uusien arvoineen on jo rakentumassa. Satoja ekokylä on noussut eri puolilla maailmaa ilman ylhäältä annettuja käskyjä tai ohjausta. Ja etenkin eteläisellä pallonpuoliskolla monet perinteiset kylät vastustavat markkinavoimia ja globaaleja, teknologisia keskittämisyrittämyksiä muuntautumalla kestäviksi ekokyliksi. Alueellisista organisaatioista ja kansallisista verkostoista koostuva kansainvälinen ekokyläverkosto, The Global Ecovillage Network (GEN) on tiivistänyt maailman ekokyliin keskinäistä tukiverkkoa yhteisellä tiellä kohti kestävää hyvinvointia. Tätä yhteisöjen yhteisöä tarvitaan yhteiskunnan maailmanlaajuisessa muutoksessa.

Itämeren alueen EU-projekti ”Kestävän maaseutukehityksen ekokylät” on pyrkinyt tukemaan ekokyliin syntyä Euroopan ensimmäisellä makroalueella. Yksi projektin aloitteista on Ekokyläreitti (www.ecovillageroad.eu), jonka tarkoitus on lisätä kanssakäymistä Euroopan valtaviirassa elävien, edistyksellisten ja uteliaiden ihmisten sekä ekologisemman elämäntavan valinneiden ekokyläläisten välillä. Nettisivusto tarjoaa vierailijoille mahdollisuuden oppia ja ekokyläläisille mahdollisuuden ansaita. Tämän käsikirjan tarkoitus on innostaa ekokyläläiset kehittämään uusia, ekologisesti kestäviä tuotteita ja palveluja muille ekokyläläisille ja kylien vieraille, jotta uusien ekokyliin synty ja yhteiskunnallinen muutos vauhdittuisivat. Teos ei korvaa yrityksen perustamisoppaita, joita on helposti saatavilla kirjastoissa, kirjakaupoissa, uusyrityskeskuksissa ja EU-ohjelmien puitteissa. Käsillä oleva julkaisu keskittyy ekokyliin vihreän yrittäjyyden mahdollisuuksiin ja toimii täydennyksenä tai johdantona perinteisemmille yritysoppaille.

LUKU 1:
MIKSI YRITTÄJYYTTÄ?

LUKU 1: MIKSI YRITTÄJYYTTÄ?

Vaikka vietin lapsuuteni erittäin yrittäjähenkisessä kalifornialaisperheessä, periamerikkalaisessa takapihakirppisten, leipomusmyyjäisten, lehtimyynnin, tulitikku- ja kananmunakaupittelun maailmassa, opin ymmärtämään yrittäjyyden voiman ja arvon vasta hiljattain. Tämä tapahtui yllättäen matkalla Afrikkaan. Liiketalous, monikansalliset yritykset, Wall Street ja WTO ovat ympäristöliikkeen suunnasta katsottuna näyttäneet vastavoimana niille asioille, joita on pidetty ratkaisuina globaaleille haasteille. Mutta SEKEMin maatilalla, ainutlaatuisessa ekokylässä 60 kilometrin päässä Kairosta, sain todistaa, kuinka yhden miehen visio paremmasta maailmasta toteutui yritystoiminnan kautta.

Vietettyään lähes kaksi vuosikymmentä Itävallassa, tohtori Ibrahim Abouleish vieraili Egyptissä vuonna 1975. Hän kohtasi kotimaansa hankalan taloudellisen ja sosiaalisen tilanteen. Risteyttämällä islamin ja antroposofian, hän lähti kehittämään maatalousmaata autiomaan rajalla, Niilin laaksossa. Lähistön beduiinit otettiin projektiin mukaan tarjoamalla työtä ja vastaamalla heidän tarpeisiinsa. Tuloksena syntyi kymmenen SEKEM-yritystä, jotka etsivät alueen ongelmiin ratkaisuja ja muuttivat maatalouden ja teollisuuden tuotantotapoja ekologisesti ja sosiaalisesti kestäville menetelmille. Mukaan tuli lomuvaateteollisuutta ja sen tarpeisiin luomuviljelyä. Tavoitteiden saavuttamiseksi tarvittiin luomusertifiointijärjestelmä ja viljelijöiden koulutusta. Vastaavia yritysten ja kansalaisjärjestöjen ketjuja tarvittiin ruuan ja mausteiden tuotannossa. SEKEM ja tohtori Abouleish vastaanottivat vaihtoehtonobelinakin tunnetun Right Livelihood – palkinnon vuonna 2003. Palkinnon perusteluna oli taloudellisen menestyksen ja yhteiskunnan sosiaalisen ja kulttuurisen kehityksen yhdistäminen. Nyt SEKEMin pienessä ekokylässä on asukkaita 30, mutta se tarjoaa työtä ja koulutusta yli 1500:lle lähikylien asukkaalle.

Vähemmän näkyvää, mutta yhtä tärkeää on se yrittäjyys, jota olen nähnyt venäläisissä ekokylissä. Jeltsinin ajan taloudellisten myllerrysten ankarimpina vuosina Anastasia-liike loi perustan, joka nyt on Venäjän ekokyliä kantava voima. Tulevien ekokyliä asukkaat käärivät hihansa ja pystyttivät mikrotaloutensa hyvin vähäisen omaisuutensa turvin yksinkertaisesti selvitäkseen hengissä. Nykyisin kaikissa venäläisissä ekokylätapaamisissa pystytetään myyntipöytiä hunajaa, kynttilöitä, teetä, vaatteita ja muita käsitöitä varten. Siellä liiketoiminta on tapa tukea toinen toistensa luovuutta ja riippumattomuutta sekä vapauttaa toinen toisensa teollisista tuotteista ja kaupunkishoppailusta. Ekokyliä luomutuotteet ovat myös laatutietoisten moskovalaisten suosiossa.

Venäjän ekokylissä tiedetään, että helpoin tapa rakentaa paikallistaloutta on edesauttaa kotitaloustuotantoa. Tällaisen tuotannon myynti vaatii kuitenkin omanlaisiaan kanavia. ”Talking Cedars” -ekokylä Kanadan länsirannikolla kokeilee yhteisiä tuotantotiloja kotitaloustuotannossa. Se keskittää myynnin ja tarjoaa sosiaalisia kontakteja naapurustolle. Ekokylät tarvitsevat yrittäjyyttä toimeen tullakseen, mutta sen avulla halutaan myös rakentaa yhteisöä ja ekologista elämäntapaa. Oikeastaan yrittäjyyden puute pitää ekokylät kytköksissä valtavirtaan, sillä vain harvat niistä ovat täysin omavaraisia. Useimmissa ruotsalaisissa ekokylissä ei ole riittävästi työtilaisuuksia eikä omaa tuotantoa, eli kylät ovat riippuvaisia liikenteestä ja ulkopuolella tehdyistä ostoksista. Kun vähennetään ekokyliä riippuvuutta valtavirran tuotannosta ja siihen kytkeytyvästä ekologisesta jalanjäljestä, on vihreä yrittäjyys tärkein työkalu.

Muutoksen välttämättömyys

Planeetan rajat ovat tulleet vastaan viime vuosikymmeninä ja etenkin viimeisinä vuosina. Ihmisyhteisön kasvua ei rajoita pelkästään ilmastonmuutos. Yhdessä 26 muun tutkijan kanssa Johan Rockström (Stockholm Resilience Centre) ja Will Steffen (Australian National University) ovat määritelleet

yhdeksän rajaa, joita meidän ei tulisi ylittää. Näistä on jo ohitettu kaksi ilmastokysymystäkin pahempaa. Kulutustapojen ja yhteiskunnallisen käyttäytymisen nopea ja perusteellinen muutos on välttämätöntä. Valitsevalla talousjärjestelmällä on kuitenkin vaikeuksia asettua kasvun rajoihin. Järjestelmällä on kyky sopeutua, mutta sen käyttäytymismalli johtaa järjestelmän itsetuhoon. *”Kapitalismi [...] on luonteeltaan taloudellisen muutoksen metodi eikä koskaan ole tai edes voi olla muuttumaton. [...] Uudet tuotteet, uudet tavat tuottaa tai kuljettaa, uudet markkinat, yritystoiminnan luomat uudet teollisuusjärjestelmät ovat perusimpulsseja, joka pitää kapitalismin keikeston käynnissä. Samaan tapaan kuin kapitalismi tuhosi feodaalijärjestelmän institutionaalisen rakenteen, se horjuttaa omaa perustaansa.”* [Schumpeter: 1942]. Kapitalistinen liiketoiminta tulee lopulta joka tapauksessa itse tuhoamaan kapitalistisen järjestelmän, ellei sen teollinen toiminta ehdi ensin aiheuttaa peruuttamatonta ympäristökatastrofia. Kuten Chris Hedges ytimekkäästi kiteyttää: *”Kapitalistisen ekspansion aivoton projekti, moraaliton kulutus, järjetön riisto ja teollinen kasvu ovat luhistumassa.”* [Hedges: 2012].

Alkujaan ekokylät olivat vastareaktio vallitsevaan yhteiskuntajärjestelmään: yhteisöt jättivät tietoisesti valtaviiran luodakseen erillisiä ekologisen elämäntavan kokeiluja. Nyt ekokylistä on tullut yleisesti hyväksytyjä, ja välimatka niiden ja valtaviiran välillä on kaventunut niin henkisesti kuin maantieteellisestikin. Uusimmat ekokylät usein haluavatkin olla mukana ympäröivän yhteiskunnan kehittämisessä, sillä ekokyläkään ei voi selvitä, jos ekosysteemin perusta ympärillä tuhoataan. Ekokylien tehtävä on saatella nykyinen järjestelmä menneisyyteen ja luoda uusia malleja, kuten Buckminster Fuller olettaa:

”Vallitsevaa todellisuutta vastaan taistelemalla ei muuteta mitään. Muutos on mahdollinen vasta, kun on rakennettu uusi malli, joka tekee vallitsevasta vanhentuneen.”

Richard Buckminster Fuller

Miten ekokylät saavat voimansa vauhtiin muutoksen aikaansaamiseksi? Itävaltalaisen taloustieteilijän Joseph Schumpeterin (1934) kuvailemat innovaatio ja luova tuho ovat itse asiassa nykyisen talousjärjestelmän normaali vaihe. Siksi innovaatioiden avulla on mahdollista korvata vanhat, huonosti toimivat liiketoimintamuodot uusilla ja toimivilla. Tulevaisuudessa tarvitaan joustavia, paikalliseen synergiaan ja yhteistyöhön nojaavia mikro- ja nanotalouksia, osuuskuntia ja yhteisöomisteisia yrityksiä, jotka palvelevat yhteisöä tuhoamatta tulevien sukupolvien elämän edellytyksiä.

150 palvelu- ja tuotantoyksikön ja 2000 asukkaan Auroville (Intiassa) on yksi esimerkki erilaisesta liiketoimintamallista. Osa kaupallisesta tuotannosta on hyvin pienimuotoista, mutta muutamilla tuotannonhaaroilla on suuri vuotuinen liikevaihto ja merkittävää vientiä. *”Aurovillen liiketoiminta perustuu omistamattomuuteen ja Aurovillen säätiön hallintaan uskottujen, ”koko ihmiskunnalle” lahjoitettujen varojen hoitoon. Aurinkosähköjärjestelmistä ja tietokoneohjelmista käsitöihin, liiketoimintayksiköiden toivotaan lahjoittavan ainakin 35 prosenttia tuotoista yhteisön kehittämiseen.”* [Gaian Economics]. Yhtenä maailmaan suurimmista ekokylistä Auroville osoittaa, kuinka uudet talouden muodot toimivat vuorovaikutuksessa ja yhteistyössä. Tämä näkyy erityisesti yhteisissä markkinointikanavissa.

Vireän ekokylän vetovoima

Yksi suurimmista esteistä ekokylien laajentumisen tiellä on työpaikkojen puute. Avoinna olevat työpaikat houkuttelisivat helposti ihmisiä ekokyliin. Jos ekokylät ovat todella hyvin toimivia mikroyhteiskuntia, niiden yrityksissä työskentelevät olisivat tilanteeseensa tyytyväisempiä ja työntekijöinä pysyvämpiä

kuin valtavirran työpaikoissa toimivat. Ekokylään mennessään monet odottavat näkevänsä sellaista vilkasta liiketoimintaa, jota ekokyläliikkeen aikaisempi puheenjohtaja Jonathan Dawson kuvailee omalla kylällään Skotlannin Findhornissa:

”Näkyvät leipomoita, teattereita, kauppajoja ja kahviloita, jotka houkuttelevat vierailijoita kaukaa ja laajalti. Paikalliset luomustuotteet, -viinit ja -hedelmät yhdistävät lähiruokaan mahtavan laadun. Käsitöläisten pajoissa syntyy kaunista keramiikkaa, tekstiilejä, veistoksia ja kynttilöitä. Koulut ja lasten ja aikuisten koulutuskeskukset kukoistavat. Kustantamot, painotalot, aurinkopaneelien tuottajat, vesijärjestelmien suunnittelijat, konsultit - kaikki todistaa taloudellisesta elinvoimasta ja monipuolisuudesta.” [Dawson, s.194: Gaian Economics]

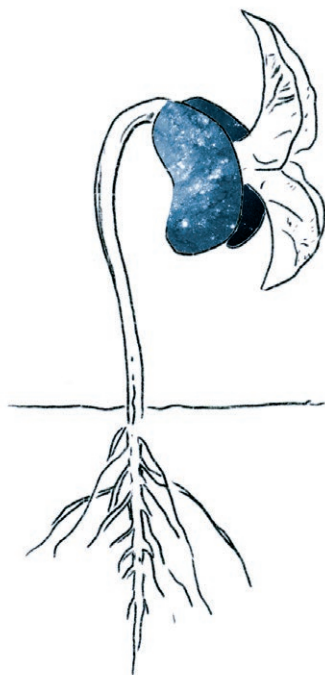
Dawsonin värikäs kuvaus ei kuitenkaan ole totta useimmissa pienemmissä ja syrjäisemmissä ekokylissä, joilla ei ole riittäviä mahdollisuuksia toimeliaaseen kaupankäyntiin. Oikeastaan eurooppalaisista ekokylistä Findhornin kanssa samassa sarjassa painii vain Italian Damanhur. Sen tervetulo keskus ja entisen Olivettin tehtaaseen perustettu ostoskeskus oikeastaan ylittävät Findhornin taloudellisen elinvoiman näkymät. Muissa isoissa ekokylissä kuten Portugalin Tamerassa ja Saksan Sieben Lindenissä ja ZEGGissä on vähemmän näkyvää kaupallista toimintaa. Itämeren alueella vain harvat ekokylät tarjoavat Dawsonin kuvaamia näkymiä. Ruotsin Håga By Uppsalan lähellä on parillakymmenellä yrityksellään paras tšekäläinen esimerkki taloudellisesta elinvoimasta. Håga By:n Tant Grön on yksi Ruotsin suurimmista luomumarketeista.

Liiketoiminta ei ole ainoastaan näkyvä merkki toimeliaasta asujaimistosta. Ekokylissä tarvitaan työpaikkoja, jotta siirtymä kestäväan elämäntapaan olisi mahdollinen. Joko kylässä jo asuvien on niitä luotava tai tulijoiden on kyettävä itse niitä synnyttämään saapuessaan. Tunnettu kirjailija ja toimittaja, ekokyläasiantuntija Diana Leafe Christian kuvailee yritysilmapiiriä ja sen ristiriitoja omassa kylässään Earthavenissa, Yhdysvaltain Appalakkien vuoristossa:

”Useimmat Earthavenin asukkaat tukevat ja arvostavat yritystoimintaa, mutta joidenkin mielestä pienimuotoinenkin kaupankäynti, joka edellyttää rahankäyttöä ja budjetointia, ostamista ja myymistä, on vastoin ekokylän arvoja. Tai ajatellaan, että paikallinen maatalous vaarantaisi maaperän ja veden puhtauden siinä missä teollinen maataloustuotantokin ymmärtämättä, että kestäväillä viljelymenetelmillä itse asiassa parannetaan Earthavenin maan laatua ja suojellaan pinta- ja pohjavesiä... Joka tapauksessa menestyvä ekokylä tarvitsee elinkelpoisen, ekologisesti kestävästä kotiteollisuuden tuotteita, palveluja ja työpaikkoja sekä paikallista, ekologisesti kestävästä ruuan tuotantoa.” [Diana Leafe Christian, s. 203: Gaian Economics]

Ekokyliin ei muuteta, elleivät ne tarjoa toimeentulon mahdollisuuksia. Ja jos olemassa olevien ekokyläliikkeen tarjoamat mahdollisuudet ovat vähäisiä, ei uusia kyliä synny. Ekokyläliike vahvistuu vain, jos kyläläisten ja ympäröivän yhteiskunnan tarpeita tyydyttämään ilmaantuu joukoittain uusia liikeideoita, jotka noudattavat ekokyläliikkeen alkuperäisiä periaatteita. Seuraavissa kappaleissa annetaan vinkkejä ideoiden kehittelyyn.

LUKU 2:
"VIHREÄN" BISNEKSEN UNELMASTA TOTTA

LUKU 2:

”VIHREÄN” BISNEKSEN UNELMASTA TOTTA

Ekokylän perustaminen vaatii kykyä johtaa, ottaa riskejä ja luoda uutta. Kun Suderbyn Ekokylää perustettiin 2008 tiedettiin, että vakaan elinkelpoisuuden saavuttaminen voisi viedä vuosia. Meidät sai liikkeelle palava halu yhteiskunnalliseen muutokseen. Kuten ekokylät, myös yrittäjät haluavat muutosta. Kestävämpään yhteiskuntaan siirtyminen luo yrittäjille paljon mahdollisuuksia vastata vanhan järjestelmän heikkouksista syntyneisiin uusiin tarpeisiin.

Gustav Berle loi uuden ”vihreän yrittäjyyden” käsitteen kirjassaan ”The Green Entrepreneur: Business Opportunities That Can Save The Earth And Make You Money” [1991]. Määritelmän mukaan vihreä bisnes ottaa vastuun maailman muuttamisesta. ”Ekoyrittäjä” onnistuu ansaitsemaan elantonsa ympäristöongelmia ratkomalla.

Paikan henki

”Paikka muovaa meitä. Paikka määrittelee meidät. Paikka muovaa identiteettimme, asenteemme ja keskinäiset suhteemme.”

Peter Kageyama

Talouden lokalisaatio eli paikallistuminen kulkee globalisaation, maapalloistumisen rinnalla. Se erottaa uuden talouden vanhasta. Lähitalouden suunnittelu keskittyy ihmisiin tavalla, joka muuttaa käsityksiämme yhteisöistä. Paikalliset tarpeet tyydytetään paikallisilla resursseilla. Tärkeää on nuorten sitouttaminen. Elinvoimaisten ekologisten yhteisöjen rakentamisessa asukkaiden oma osallistuminen on ratkaisevaa. Paikallisuudelle rakentuva lähestymistapa vaatii hallinnoinnilta uudenlaista tasoa, joka huomioi asukkaiden näkökulman. Yhteisön kulttuurisen pääoman vaaliminen voi virkistää talouden elinvoimaa.

Permakulttuurisuunnittelu innovaation välineenä

Monissa ekokylissä maankäytön suunnittelussa käytetään permakulttuurimenetelmiä. Tavoitteena on objektiivisesti selvittää, miten maa-aluetta voidaan parhaiten hyödyntää. Permakulttuurin avulla voidaan myös tarkastella liikennettä, taloutta ja sosiaalisia suhteita. Permakulttuurinen lähestymistapa edellyttää, että suunnitelmat ovat perusteellisesti mietittyjä ja että jokainen yksityiskohta tukee kokonaisuutta monin tavoin. Kirjassaan ”Small is Beautiful” [1973] E. F. Schumacher tuo esiin monia talouden permakulttuuriperiaatteita. Suunnittelulla haetaan ihmisen mittaa ja kestävää tasoa: mieluummin älykästä kuin suurta. Permakulttuuri pyrkii välttämään hallitsematonta kasvua ja kärsimystä.

Yksi esimerkki permakulttuuriperiaatteisiin nojautuvasta liiketoiminnasta on maailman ekokyläverkoston GEN:in tiedotuskanavana toimivaa Permaculture Magazine –lehteä julkaiseva brittiläinen yritys. Permaculture Publications –firman yrittäjä Maddy Harlandin mukaan yrityksessä on aina käytetty permakulttuurimenetelmiä: paikallisia resursseja ja kierrätystä, niin energian, paperin kuin keittiöjätteenkin. *”Säästämme energiaa mahdolluttamalla pieneen tilaan paljon. Voidaan sanoa, että systeemimme on pieni mutta tehokas: työpanos on monipuolista. Käytämme mahdollisuuksien mukaan luonnonmukaisia tuotantopanoksia. Tietenkin tarvitsemme suunnitteluun koneita, mutta pyrimme välttämään turhan jätteen syntyä.”* [Harland: Gaian Economics]. Permakulttuuri on älykästä, säästeliästä (jätteenöntä) ja resurssitietoista suunnittelua, joka yleensä tuottaa taloudellisimman mahdollisen lopputuloksen. Se voi antaa vihreälle bisnekselle erityisen ulottuvuuden synergiaetuina ja jätteenöntänä tuotantona, jotka perinteisessä liiketoimintasuunnittelussa ovat harvinaista herkkua.

Paikallisessa palveluksessa

Yrittäjyys voi puhaltaa yhteisöön myötätuulta palvelemalla sitä vakaalla kestävyydellä ja joustavuudella sekä välttämällä turhan pitkällistä erikoistumista tai vientiin keskittymistä. Vihreän yrittäjyyden on palveltava myös ympäröivää yhteisöä. Omassa yliopistokaupungissani Kalifornian Davisissa hyvin menestyneessä Village Homes -ekokylässä (45 hehtaaria, 240 kotia) 6 hehtaaria varattiin yhteisöviljelmille ja liiketiloja rakennettiin 372 neliötä. Siellä kyläläiset ovat vuokranantajia, ja liiketoiminnan vuokratulot virtaavat yhteiseen rahastoon. Kylän maisema on suunniteltu tuottamaan ruokaa (hedelmäpuita ja marjapensaita), ja maatalousmaata riittää perheiden omaan ruuantuotantoon. Talouden paikallisuusaste on suuri.

Ekokylän yritykset voivat toimia tiiviissä yhteistyössä ympäröivällä alueellaan sen sijaan, että ne vain eristäytyisivät omaan omavaraisuuteensa. Findhornissa aloitettiin 1994 yhteisöviljelyhanke EarthShare. Kun viljely-yhteisön jäsenet pääsivät pellolle vapaaehtoistyöhön, syntyi keskinäinen vastavuoroinen suhde, jossa viljely hyötyi ilmaisesta työvoimasta ja vapaaehtoistyön kautta viljelyyn sitoutuneista jäsenistä tuli uskollisia, laatu-tietoisia asiakkaita. Monilla yhteisöillä on lähitalouden vahvistamiseksi käytössään paikallisraha ("Local Exchange Trading System" LETS.) Se tekee paikallisesta tuotteiden ja palvelujen vaihdosta helppoa ja vähentää pitkien ostosmatkojen houkuttelevuutta. Toimiakseen tehokkaasti paikallisrahajärjestelmät vaativat kuitenkin osallistujien aktiivisuutta luottamuksen rakentamisessa sekä tuote ja palveluvalikoiman nostamisessa tasolle, joka takaa varallisuuden paikallisen kierrättämisen. Monet paikallisrahamallit kiihtyvät ja lopulta epäonnistuvat, kun niiden valikoimat eivät riitä täyttämään päivittäisiä tarpeita.

Esimerkki yhteisöviljelystä: Livonsaaren osuuspuutarha

Yhteisöviljelyssä (Community Supported Agriculture, CSA) ryhmä kuluttajia maksaa viljelijälle viljelykauden alussa sovittun summan, joka mahdollistaa ruoan tuotannon aloittamisen. Yleensä viljelyosuuskunnan jäsenet tekevät myös vapaaehtoistyötä. Tässä mallissa viljelijän ei tarvitse markkinoida tuotteita eikä neuvotella hinnoista jälleenmyyjien kanssa. Kuluttajat saavat tuoreita, korkealaatuisia tuotteita, joiden alkuperä on tiedossa. He näkevät ruoan tuotannon kaikki vaiheet, ja jakavat mahdolliset riskit viljelijän kanssa; jos sato jää heikoksi, jäsenille jää vähemmän jaettavaa.

Livonsaaren yhteisökylän osuuspuutarha

Turun saaristossa sijaitseva Livonsaaren yhteisökylä perusti viljelyosuuskunnan vuonna 2012. Yhteisöviljelyä toteuttavan osuuspuutarhan päämäärä on tukea paikallisesti tuotetun luomuruoan saatavuutta ja luoda mielekästä työtä Livonsaaren ja lähialueelle. Osuuskunnan päätoimi on puutarha- ja viljelytuotteiden kasvatus. Osuuskunta voi myydä myös muiden paikallisten viljelijöiden luomutuotteita.

Livonsaaren osuuspuutarha kasvattaa valtavan määrän eri vihanneslajikkeita – kuten selleriä, purjoa, punakaalia, parsakaalia,

Taimikasvatusta puutarhaviljelyä varten
Valokuva: Martin Lenzinger

Persilja on yksi monista Livonsaaren yrteistä
Valokuva: Martin Lenzinger

kukkakaalia ja erilaisia sipuleita. Puutarhassa on kasvihuone, jota käytetään tällä hetkellä taimiviljelyyn. Kaikkiaan 20 hehtaarin viljelyalasta vuokrasopimuksen maanomistajan eli Livonsaaren yhteisökylän kanssa on tehnyt yksi yhteisökylän asukas, joka on viljellyt maita kylän perustamisesta alkaen ja anonut luomusertifikaattia Eviralta. Yhteisökylä puolestaan vuokraa yhden hehtaarin luomupeltoa takaisin yhteisöpuutarhan käyttöön.

Yhteisöistutusta pellolla
Valokuva: Simo Annala

Oma osuus yhteisestä puutarhasta

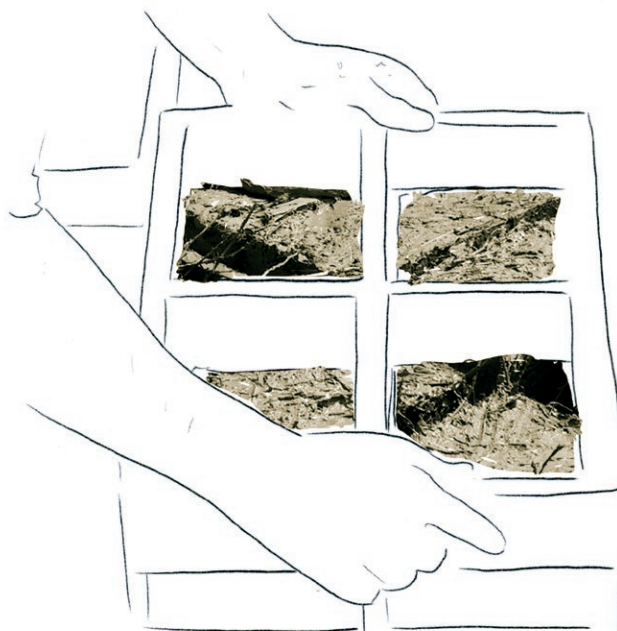
Osuuskunta perii viljelymaksun etukäteen. Vuonna 2013 maksut kerättiin maaliskuussa. Uusia jäseniä hyväksyttiin toukokuun loppuun saakka. Edellistä satoa oli jakamassa 70 taloutta, mutta nyt osuuskunnassa on jo 100 taloutta. Perusmaksu on 175 euroa, jonka lasketaan tuottavan ainakin 12 vihanneslaatikkoa elokuusta syyskuun loppuun. Mikäli sato on runsas, osakkaat saavat enemmän. Jos sato ylittää osakkaiden tarpeet, osa sadosta voidaan myydä paikallisella torilla ja kaupoissa. Osakkaiden tarpeet ovat aina etusijalla.

Perusmaksun lisäksi jokainen maksaa liittymisestä kertamaksuna 50 euroa. Sadonkorjuu on hyvin työlästä, joten osuuskunta antaa mahdollisuuden alentaa jäsenmaksua työpanoksellaan 50 euron edestä. Sadasta jäsenestä 40 käyttää tätä mahdollisuutta auttamalla sadonkorjuussa ja laatikoiden pakkaamisessa.

Vuodelle 2013 budjetti on 22–25 000 euroa. Ennakkomaksuilla osuuskunta on palkannut kokopäivätyöhön puutarhurin, joka jo edellisellä satokaudella oli avustajana mukana. Osa-aikaisesti on palkattu toinen puutarhuri, jolla on runsaasti kokemusta pienimuotoisesta viljelystä alueella. Osuuskunnalla on viisihenkinen hallitus. Kullakin hallituksen jäsenellä on oma vastualueensa, kuten viljely ja satoarviot, kirjanpito tai yhteydenpito jäseniin ja tiedotusvälineisiin.

Osuuskunnan tavoite on toimittaa jäsenille satokauden aikana vihanneslaatikko joka viikko elokuusta lokakuuhun. Varastointia kestävät tuotteet voidaan toimittaa jäsenille myöhemminkin. Tuotannossa on myös Suomessa harvemmin luomustandardiin yltäviä vihanneksia kuten mangoldi, parsakaali ja fenkoli.

LUKU 3:
VIHREÄN YRITTÄJYYDEN ORGANISOINTI

LUKU 3: VIHREÄN YRITTÄJYYDEN ORGANISOINTI

Ekokylän on tarkoitus olla malli sellaisesta tulevaisuudesta, jonka haluamme. Olen huomannut, että tehdessäni hankintoja ja investointeja ekokylälle, asetan suurempia vaatimuksia kuin yksityisostoksissa. Aivan kuin olisin suuremmassa vastuussa oikeaoppisista periaatteista, jotka eivät salli tilannekohtaista soveltamista. Joutuisin vastaamaan ekokylän nimissä tekemistäni valinnoista, ja monet asettaisivat ne kyseenalaisiksi. Sama korostunut vastuuntunto luonnollisesti liittyy ekokylän liiketoimiin.

Jos vihreiden yritysten halutaan vievän meidät vallitsevasta, kestävästä talousjärjestelmästä uuteen ja ekologisesti kestäväan, on syytä tiedostaa perinteisen liiketoiminnan sudenkuopat jotta ne voidaan välttää. Sekä lännen kapitalistisella järjestelmällä että Itä-Euroopan valtionsosialismilla on ollut vaikeuksia saavuttaa kestäviä toimintoja.

Kapitalismille luonteenomainen tarve koota ja keskittää varallisuutta pääomasijoitusten tuottoja varten on ristiriidassa vakaan liiketoiminnan kanssa. Kapitalismi tarvitsee valtiollista sääntelyä henkisen pääoman tuottojen ja tekijänoikeuksien toteutumisen varmistamiseksi sekä sopimusten noudattamisen valvomiseksi. Tämä hyödyttää varallisuuden keskittämistä kuten myös markkinavetoinen tutkimus- ja kehitystyö, joka entisestään kiihdyttää elämää ylläpitävien ekosysteemipalveluiden tuhoa.

Kuten Stefano Zagmani toteaa, kapitalismi on vain yksi ”viimeaikainen” (viimeisen puolen vuosituhannen) muunnelma markkinataloudesta. Markkinataloutta on ollut olemassa esihistoriallisista ajoista lähtien: ylimääräiset tomaatit, marjat ja kalat on aina vaihdettu johonkin tarpeellisempaan. Markkinat synnyttivät kaupunkiasutuksen. Markkinatalous osoittautui tehokkaaksi tavaksi resurssien jakamisessa, mutta kapitalismilla on ilmennyt useita ikäviä piirteitä, jotka nyt uhkaavat ihmiskunnan olemassaoloa. Siksi avain todella vihreään yritystoimintaan on kapitalistiseen yrittämiseen sisäänrakennettujen heikkouksien ylittäminen yksinkertaisesti keskittymällä siihen, miten yritystä omistetaan ja miten sitä johdetaan. Seuraavassa tutkimme vihreän yrityksen omistajuutta ja käsittelemme sitä, miten johtaminen ja toiminnan valvonta järjestetään demokraattisesti.

Demokraattisen hallinnon ja omistajuuden rakentaminen

Asenteet ovat kääntymässä kilpailua ja voittoja tavoittelevaa ihmistyyppiä, *homo economicusta* vastaan, yhteisöllisyyden ja yhteistyön puolelle. Avoin lähdekoodi, Wikipedia, sohasurffaus, materiaalien kierrätykseen tarkoitettu Free Cycle ja autojen jakamiseen tähtäävä Zipcar ovat kaikkien uuden ja kasvavan sosiaalisen jakamisen ilmiön muotoja.

Vaikka käsitys kapitalistisen yrityskäyttäytymisen ympäristöhaitoista on nuori, ovat sen tuhoiset yhteiskunnalliset vaikutukset olleet selvillä jo 200 vuotta aikaisemmin. Jo teollisen vallankumouksen alkuvaiheessa nousi esiin ajatus yritystoiminnasta, joka ei riistäisi ja tuhoaisi siinä mukana olevia. Skotlannin Fenwickissä kutojat perustivat ensimmäisen osuuskuntamuotoisen yhteisön

1769 [Ellwood: 2012]. Kuten nykypäivän tavoitteelliset yhteisöt, myös varhaiset osuuskunnat usein epäonnistuivat. Zagmani arvioi epäonnistumisten aiheutuneet siitä, etteivät työntekijät saaneet suoraa hyötyä työstään ja että markkinoiden määräämästä hinnoittelusta kieltäydettiin. Osuuskunta-aatteen isänä pidetty Robert Owen ehdotti raporttiluonnoksessaan Britannian parlamentille ”osuuskuntakylien” perustamista. Tuotantovälineiden yhteisomistuksessaan ja kaikille avoimessa koulutustarjonnassaan ne eivät olisi olleet kovinkaan kaukana monista nykyisistä ekokylistämme. Proudhon, Fourier, Owen, Marx and Engels – kaikki puolsivat parempaa järjestelmää, jossa ihmiset olisi asetettu voittojen edelle ja yhteistyö kilpailun edelle [Ellwood: 2012]. Taloustieteilijä Alfred

Marshall Cambridgestä [”Cooperation”: 1889] näki osuuskunnat tapana luoda ”erinomaisia ihmisiä”, jotka tekisivät työtä omaksi hyödykseen kehitellen uutteraa laatutyötä, jonka kapitalistinen järjestelmä muutoin lannistaisi.

Osuuskunnat ovat eläneet kaksi vuosisataa, vaikka niiden olemassaolo on pidetty marginaalisena. Itse asiassa ne ovat modernin yhteiskunnan tärkeä osa. Kansainvälinen osuuskuntayhdistys, The International Cooperative Association (ICA) arvioi, että yli biljoona ihmistä on jollakin tavalla tekemissä osuuskuntien kanssa – jäsenenä, asiakkaina tai työntekijöinä. Osuuskunnat työllistävät yli 100 miljoonaa ihmistä ympäri maailman, 20 prosenttia enemmän kuin monikansalliset yritykset [Ellwood: 2012].

”Italialaiset osuuskunnat ovat Euroopan menestyneimpiä yrityksiä. Desjardin Group, rahoitusosuuskunta Quebecissä, on alueensa suurin työnantaja. Sveitsissä osuuskunnat ovat suurimpia yksityisiä työnantajia. Britannian osuuskuntasektorilla on 12,8 miljoonaa jäsentä ja 33,2 biljoonan punnan liikevaihto. Osuuskuntamallilla on jo nyt valtava vaikutus talouteen ja työllisyyteen – ei pelkästään maapallon pohjoisella puoliskolla, vaan myös etelässä. Afrikassa, jossa joka kolmastoista on mukana osuuskuntayrittämisessä, ne ovat perheille elintärkeitä viljelytuotteiden markkinoinnissa ja luotto-osuuskuntamuotoisina rahoittajina.” [Noreen Hertz: 2011].

”Juutalaiset ja italialaiset siirtolaisaallot toivat osuuskunta-aatteen mukanaan [Argentiinaan] 1900-luvun alkupuolella. Ennen vuoden 2001 taloudellista ja poliittista romahdusta osuuskunnat olivat hyvin järjestäytyneitä etenkin maataloudessa. Kansainvälisen osuuskuntayhdistyksen (ICA) mukaan, melkein neljännes Argentiinan 40 miljoonaisesta väestöstä on enemmän tai vähemmän suoraan kytköksissä osuuskuntiin ja vastaaviin yhteisöihin.” [Ellwood: 2012].

Vaihtoehtoisten toimintamalliensa ansiosta osuuskunnat ovat yrityksinä pitkäikäisempiä kuin lyhytnäköisemmät ”voittoa tuottavat”. Hertz [2011] siteeraa Kanadan valtion teettämää tutkimusta, jonka mukaan osuuskuntien toimintaikä on kaksi kertaa pidempi kuin perinteisten yritysten. Tämä näkyy myös kuluttajien yrityksiiä kohtaan tuntemassa luottamuksessa, joka on avain vakaisiin markkinoihin. *”79 % brittiläisistä asiakkaista uskoo, että osuuskunnat toimivat oikeudenmukaisesti. Vastaava luku yleisesti kaiken liiketoiminnan osalta on vain 18 %.”* [Hertz: 2011].

Monentyyppiset osuuskunnat voivat olla mukana muuttamassa yhteiskuntaa kestävämpään ja omavaraisempaan suuntaan. Osuuskuntien pääluokat ovat rahoitus-, tuottaja-, jälleenyymyjä- ja kuluttajaosuuskunnat. Yhteistä niille on periaate, jonka mukaan hyödyt jaetaan, eikä voittoja ohjata yhdelle omistajataholle. Sen sijaan voitot voidaan jälleensijoittaa toimintoihin, jalkaa jäsenen kesken tai käyttää paikallisen yhteisön hyväksi. Kaikkien osuuskuntien peruseriaate on: ”yksi jäsen, yksi ääni”. Tämä hallinnan tunne rakentaa sosiaalista pääomaa ja antaa osuuskunnille ratkaisevan roolin yhteisön identiteetin rakentajina. Osuuskunta voimauttaa ihmisiä, rakentaa yhteisöä ja vahvistaa paikallistaloutta.

Yksi esimerkki vieraillemistani osuuskuntamuotoisista ekoylistä on Kommune Niederkaufungen Kasselin lähellä, Saksassa. Siellä kaikkien asukkaiden edellytetään antavan työpanoksensa (myös niiden harvojen, jotka työskentelevät kylän ulkopuolella). Jos jollakulla on liikeidea, yhteisö tukee sitä sekä taloudellisesti että materiaalisesti. Tarvittava koulutus kustannetaan. Kaikkien yhdentoista työryhmänpuutyöpaja, koulutuskeskus, rakennuspalvelu, keittiö, luomupuutarha/puutarhatuotemyymälä, maitotalous, nahkatyö/vauvantossutuotanto, arkkitehtuuripalvelut, lastentarha, metallipaja ja metallirakennustyö – kaikki voitot menevät yhteisötilille. Yhteisön yritystoiminnan tuotot kattavat yhteiset elinkustannukset, noin 50,000 euroa kuukaudessa [Gaian economics: s. 193]. Mikäli jokin työryhmä ei tuota voittoa odotusten mukaisesti, kriittinen analyysi tehdään yhdessä. Joka tapauksessa

palvelut, kuten yhteisomistuksessa ja -hallinnossa oleva liikennöinti, varusteet, ruoka ja käyttörahat, ovat asukkaiden tarpeiden mukaan vapaasti käytettävissä. Samaan tapaan asukkaitaan tukee myös Yhdysvaltain Virginian osavaltiossa toimiva Twin Oaksin ekokylä, jonka varallisuus perustuu yhteisomistuksessa olevaan riippumatto-, huonekalu- ja tofu-tuotantoon. [Gaian Economics: s.194].

Monet ekokylät soveltavat osuuskuntamuotoista omistusta useilla organisaatorakenteensa osaluueilla, useimmiten maanomistuksessa ja muun omaisuuden hallinnassa. Niillä siis on jo valmiiksi tietotaitoa käyttää osuuskuntamallia ekokylän liiketoiminnan yritysmuotona. Osuuskunnan sääntöjen tulee täyttää kansallisen lain vaatimat normit, mutta ne sallivat valintoja: onko osuuskunnan tarkoitus tuottaa voittoa vai ei; sidotaanko päätösvalta omistuksen määrään vai ei; miten osuuskunnan johto valitaan. Kaikilla mailla on omat etenemisportaansa osuuskunnan rekisteröinnille, mutta kaikki vaativat selkeyttä osuuspääomaa. Osuuspääoma ei yleensä yksinään riitä yritystoiminnan käynnistämiseen, vaan tarvitaan muita rahoituskanavia. Rahoitusyhtiöt vastaavasti vaativat, että osuuskunnan liiketoimintasuunnitelmalla päästään taloudellisesti kannattavalle tasolle kohtuullisen ajan kuluessa, yleensä vuodessa tai kahdessa.

Oma ekokyläni Suderby Gotlannin saarella, Ruotsissa, on mukana useissa osuuskunnissa ja oletan, että niiden määrä edelleen kasvaa. Maa, rakennukset ja kyttijärjestelmä ovat osuuskuntamuotoisen yhteisön Suderby Cooperative Society:n omistuksessa, ja maan hankinta oli mahdollista Ruotsin kahden ensimmäisen jäsenyyspankin, JAKin ja Ekobankenin avulla. Ruotsalainen jäsenyyspankki on suhteellisen uusi pankkitoiminnan osuuskuntamuoto jossa Suderby on jäsenenä, Ekobankissa myös sijoittajana. Ekokylän energiantarpeen täyttää kokonaan tuulivoimaosuuskunta O2. Suderby omistaa osan O2:en tuuliturbiineista Gotlannin Grötlingbossa. Kylän lapset ovat käyneet Gotlannin osuuskuntamuotoisissa Waldorf- ja Montessori-kouluissa. Ekokylät, joilla ei ole yritystoiminnan perinteitä, saattavat huomata, että niillä on jo toimivista osuuskunnista paljon kokemusta, jota voidaan hyödyntää kaupallisesti suuntautuneen toiminnan käynnistämässä. Ekokylän yrityksen pyörittämisen ei välttämättä tarvitse poiketa paljonkaan niistä tavoista, joilla ekokylän maanomistusta tai yhteisasuntoja hallinnoidaan.

Liiketoiminnan hallinnoinnista ja päätöksenteosta

Miksi pitäisi yleisesti hyväksyä se, että valtioita on johdettava demokraattisesti, mutta elämää ylläpitäviä varallisuudentuotantojärjestelmiä voidaan johtaa epädemokraattisesti? Loogisesti ajatellen ihmisten pitäisi olla kiinnostuneempia vaikutusmahdollisuuksistaan itselleen läheisissä asioissa kuin kansanedustajien pääkaupungissa käymästä teoreettisesta kiistelystä. Kuitenkin hyväksymme sen, että elämänlaatuamme määrittelevät ruokakaupat, ravintolat, bussiyhtiöt ja sähkölaitokset antavat meille mahdollisuuden äänestää ainoastaan rahoillamme ostopäätöksiä tehdessämme. Edellisessä kappaleessa keskityimme siihen, miten omistajuus vaikuttaa varallisuuden jakautumiseen, mutta nyt tarkastelemme osallisten itsensä pyörittämän yritystoiminnan vaikutuksia.

Sosiologi Erik Olin Wright Wisconsinin yliopistosta uskoo, että osuuskunnilla voi olla ratkaiseva rooli aikamme yhteiskunnallisen demokratian laajentamisessa. Osuuskunnat voivat jälleenrakentaa julkista elinpiiriämme, joka on jäänyt laajentuvien markkinoiden ja paisuvan valtiokoneiston puristuksiin. Wright on kiinnittänyt huomiota osuuskuntien johtamaan kasvavaan, ”symbioottiseen” muutokseen, jossa laaja demokratian elpyminen vahvistaa kansalaisyhteiskuntaa ja auttaa uusien toimintamallien luomisessa [Ellwood: 2012].

Osuuskunta on lähtökohdiltaan demokraattinen yritysmuoto, mutta demokraattisia periaatteita voidaan vahvistaa kaikessa liiketoiminnassa, jos tahtoa riittää. Traci L Fenton [2002] tutki toimivia, isoja yrityksiä, jotka pyrkivät juurruttamaan demokraattisia toimintatapoja. Hänen näkökulmastaan katsottuna yritykset tekivät näin pyrkiessään toimimaan demokraattisessa ympäristössä, mutta myös siksi, että niissä uskottiin demokraattisen johtamistavan lisäävän tehokkuutta. Fenton löysi useita,

selkeitä demokratian liiketoiminnalle tuomia etuja kuten tuottavuuden, kannattavuuden, myynnin ja tehokkuuden kasvu, joka aiheutui työntekijöiden entistä sitoutuneemmasta, lojaalimmasta ja vastuuntuntoisemmasta asenteesta. Tämä selittää, miksi demokraattinen liiketoiminta vetää puoleensa huippulahjakkuuksia ja vähentää henkilökunnan vaihtuvuutta. Lisääntynyt luottamus ja parantunut kommunikaatio yleensä johtavat myös entistä parempaan asiakaspalveluun ja suurempaan joustavuuteen sekä kykyyn sopeutua niin ulkoisiin kuin sisäisiinkin muutoksiin. Demokraattisten yritysten vahvempi suuntautuminen ulospäin näyttäisi myös kasvattavan tietoisuutta ympäröivästä yhteisöstä ja kykyä löytää tilaisuuksia kansalaistoiminnalle. Twin Oaksin ekokylän julistus toimikoon esimerkkinä ekokyläisten suhtautumisesta yritysten demokraattisiin käytäntöihin:

”Luottamukseen perustuvassa työntekijäjärjestelmässämme kaikki työ on yhtä arvokasta. Tarkoitux on organisoida työ ja jakaa se oikeudenmukaisesti niin, että kaikilla työntekijöillä on mahdollisimman suuri vapaus valintoihin ja joustoihin. Työtä ei nähdä vain tavoitteiden saavuttamisen välineenä, vaan pyrimme tekemään siitä nautinnollisen osan elämäämme.” [Gaiian Economics: s. 192]

Perehdyttyään useiden demokraattisesti toimivien yritysten kokemuksiin, Traci Fenton [2002] löysi yhtäläisyyksiä yritysten valitsemissa tavoissa kehittää demokraattista ilmapiiriä. Seuraavassa Fentonin kymmenen oppituntia yrityksen demokratisoimiseen. Ymmärtämisen helpottamiseksi olen tiivistänyt tekstiä.

Oppitunti 1: Älä ohjaile ihmisiä

Ihmisten mikro-ohjailun sijaan ohjaile resursseja. Anna ihmisille riittävä vapaus toiminnan kautta löytää parhaat kykynsä palvella yrityksen tarpeita. Keskity johtajuuteen ja johda ihmiset löytämään omat vahvuutensa.

Oppitunti 2: Valitse hidas kasvu

Suosi hidasta, mietiskelevää päätöksentekoa, jolla varmistetaan, että kaikki organisaation jäsenet pysyvät kärryillä.

Oppitunti 3: Kohtele ihmisiä kuten aikuisia kohdellaan

Kunnioita ihmisiä kyvykkäinä, luotettavina, älykkäinä olentoina.

Oppitunti 4: Anna ihmisille syy välittää

Kannusta taloudellisesti tai henkisesti antamalla mielekästä työtä, joka kiehtoo mieltä ja sydäntä ja ottaa kyvyt käyttöön.

Oppitunti 5: Yhteiset näkemykset ja pyrkimykset liimaavat kokonaisuudeksi

Varmista, että koko organisaatio jakaa yhteisen näkemyksen, jota laajasti, selkeästi ja toistuvasti jaetaan, jotta organisaation osaset pysyvät kasassa ja toimivat yhtenä rintamana.

Oppitunti 6: Kaikki työ on tiimityötä

Korosta tiimityön merkitystä huolimatta siitä tehdäänkö työtä ryhmässä vai yksin. Kaikkien tulee ymmärtää miten, miksi ja missä määrin heidän työnsä hyödyttää koko tiimiä.

Oppitunti 7: Avoimuus näyttää tietä

Tiedota työntekijöille avoimesti, etenkin taloudesta. Mitä enemmän heillä on tietoa, sitä viisaampia ja oivaltavampia päätöksiä he tekevät.

Oppitunti 8: Älä lakkaa oppimasta

Kannusta opiskelua ja harjoittelua kaikilla tasoilla. Johtoryhmään tulisi valita hurjia opiskelijoita, jotka lukevat kaiken mahdollisen eri oppialoilta.

Oppitunti 9: Pieni on kaunista

Tiedosta jatkuvasti, että pienuus, joka näkyy kodinomaisessa tunnelmassa, pienissä yksiköissä ja tuttavallisuudessa, pitää kurissa ei toivotun ”isottelun” ilmapiirin.

Oppitunti 10: Pelko on tyranneista mahtavin

Taistele pelon, itsekkeskeisyyden, väärinkäsitysten, työn epävarmuuden ja epämielikkään työn tyranniaa vastaan. Varmista, ettei kukaan koskaan pelkää tulla töihin tai lähteä töistä.

Osallistava päätöksentekoprosessi

Osallistava päätöksenteko on kenties sekä ekokylien tunnusmerkki että karikatyyri loputtomista keskusteluista, joita yhteisöissä voidaan käydä. Valitettavasti kokemuksen mukaan ekokyliiden päätöksenteosta usein puuttuu sekä tehokkuus että osallistavuus. Omassa ekokylässäni Suderbyssä näen, että kaikkien halukkuus osallistua kaikkeen päätöksentekoon ja pelko ulkopuolelle jättämisestä on ehkä merkki siitä, että emme vielä luota riittävästi toisiimme. Sosiaalista hyväksyntää haetaan sillä, että kaikki päätökset ovat ”demokraattisia”. Mielestäni tuloksena on hitaita eikä aina kovin tasapuolisia päätöksiä. Yritystoiminnan päätöksentekomallit eivät yleensä noudata niitä demokraattisia malleja, joiden puolesta muissa yhteyksissä olemme valmiita sotiin. Ekokylät ja vihreä bisnes yleensä pyrkivät ottamaan kaikki osalliset mukaan itseään koskevaan päätöksentekoon, tai ainakin pyrkivät antamaan tilaisuuden tuoda kaikki oleellinen tieto päätöksentekoprosessissa huomiotavaksi. Mielikuissa ekokyliin on jo pitkään yhdistetty pitkälinen, konsensuskeinen pyrkivä päätöksentekomalli. Toteutuksessaan onnistuneet ja laajentuneet organisaatiot ovat usein joutuneet säätelemään ja määrittelemään sitä, miten konsensuspätöksentekoa voidaan käyttää liiketoiminnan kaltaisessa, jatkuvaa päätöksentekoa vaativissa ympäristöissä. Myös muita perinteisiä hierarkioita tehokkaampia malleja on ilmaantunut valtavirran bisnesmaailman suunnalta ekokyläliikkeen piiriin. Näitä kutsutaan usein suostumukseen perustuviksi päätöksentekomalleiksi- Consent Decision Making models.

Konsensus-pätöksenteko

Konsensus-pätöksenteko on ryhmäprosessi joka pyrkii saavuttamaan kaikkien osallistujien suostumuksen. Konsensus voidaan määritellä hyväksyttävissä olevaksi päätöslauselmaksi tai kompromissiksi, jota voidaan kannattaa, vaikkei se olisikaan kaikkien yksilöiden henkilökohtainen ”suosikki”. Sanaa ”konsensus” käytetään kuvaamaan sekä lopullista päätöstä että päätöksentekoprosessia. Konsensus-pätöksenteko siis käsittelee yksimielisen päätöksen punnitsemista ja lopullista muotoilua sekä menetelmän käytön sosiaalisia ja poliittisia vaikutuksia. Ekokyläsunnitelmassa tavoitellaan usein konsensusta, joka varmistaa, että kaikkien näkökulmat huomioidaan.

Kun joku osallistujista ei kannata esitystä, eriyvän mielipiteen esittäjällä on kolme vaihtoehtoa:

Vaatia kirjattavaksi varauksia: Ryhmän jäsenet, jotka eivät halua pysäyttää aloitteen etenemistä, mutta haluavat oman huolensa kirjattavaksi päätöslauselmaan, voivat ”esittää varauksia”. Jos varaukset ovat luonteeltaan merkittäviä, päättävä elin voi halutessaan muotoilla esityksen uudelleen.

Jättäytyä ulkopuolelle: ”Ulkopuolelle jättäytyminen” voidaan kirjata, mikäli ryhmän jäsen on ”henkilökohtaisesti vahvasti eri mieltä”, mutta ei halua pysäyttää aloitteen etenemistä muiden osalta. Vaikkakaan ulkopuolelle jättäytyminen ei pysäytä hanketta, sitä pidetään usein niin voimakkaana ”ei-äänenä”, että mielipide pyritään ottamaan huomioon konsensusesityksen lopullisessa muotoilussa. Ulkopuolelle jättäytymistä voidaan käyttää myös tapauksissa, joissa jäsen kokee olevansa kykenemätön täysin ymmärtämään esitystä tai osallistumaan siihen.

Torjunta: Kuka tahansa ryhmän jäsenistä voi ”torjua” esityksen. Useimmissa tapauksissa yksittäinen torjunta riittää pysäyttämään aloitteen, vaikka jotkut yksimielisyyden määritelmät vaativat aloitteen pysäyttämiseen useampia torjuntia. Torjuntaa pidetään yleisesti äärimmäisenä toimenpiteenä, jota käytetään vain jos jäsen kokee aloitteen jollakin tavalla ”uhkaavan organisaatiota tai sen jäseniä, tai olevan ristiriidassa organisaation alkuperäisen tarkoituksen kanssa” (periaatteellinen vastalause).

Joissakin konsensusmalleissa esitystä vastustava voidaan velvoittaa työskentelemään sen kannattajien kanssa kaikkia osapuolia tyydyttävän ratkaisun löytämiseksi.

Käytännössä konsensus-prosessissa yleensä rohkaistaan eriävien mielipiteiden esittämiseen, jotta kaikki mahdolliset näkökulmat tulevat huomioon otetuiksi. Tämä voidaan tehdä aloituspiirissä, jossa peukalon asennoista ”mitataan lämpötila”: ylös puolesta, alas vastaan ja vaakatasossa ”en osaa sanoa”. Vaihtoehtoja voidaan rajata ja ryhmän huomiota kohdistaa kysymällä ”olemmeko valmiita päätöksentekoon?” tai ”olemmeko yhtä mieltä siitä, että vaihtoehdot ovat X, Y ja Z?”. Koska yksimielisyyttä voi olla etenkin suurissa ryhmissä vaikea saavuttaa, tai se voi olla ryhmäpaineen, pelon, sisältöön liittymättömän vaikutusvallan, puhetaidon, riittämättömän ymmärryksen tai yksinkertaisesti keskusteluprosessia kohtaan koetun kärsimättömyyden aikaansaama, konsensusta tavoitteleva päättävä elin voi testata yksimielisyyttä vaihtoehdoisen vertailukohteen avulla. Useilla erilaisilla tekniikoilla voidaan välttää päätöksenteon halvaantuminen ja päästä lähelle konsensusta. Tällaisia ovat yksimielisyys miinus yksi, kaksi tai kolme sekä karkea konsensus. Konsensustekniikoita esitteleviä teoksia on olemassa, eikä menetelmien yksityiskohtainen selostaminen ole tässä yhteydessä tarkoituksenmukaista.

Konsensus on antanut valtavasti rakennuspalikoita yhteisöille, mutta sen varjopuolet ovat myös estäneet rakentavaa kehitystä. Konsensusesityksen torjuntamahdollisuus antaa eriäville mielipiteille vallan käyttää niin kutsuttua vähemmistötyranniaa. Konsensuksen pitää olla mahdollisimman laajaa, mikä edellyttää, ettei yksimielisyyden saavuttamiselle anneta liian suurta itseisarvoa eikä harmoniaa tulkita yksimielisyydeksi. Näiden välillä on vaikea tasapainoilla. Siksi ”suostumukseen” perustuva päätöksenteko on alkanut kiinnostaa.

Sosiokraattinen päätöksenteko

Sosiokratia on päätöksentekomenetelmä, joka syntyi Alankomaissa toisen maailmansodan jälkeen. Hollantilainen pasifisti, kasvattaja ja rauhanaktivisti Kees Boeke ajanmukaisti ja suuresti laajensi yhdysvaltalaisen sosiologin, Lester Frank Wardin ideoita Hollannin Bilthovenissa soveltaessaan ensimmäistä sosiokraattista rakennetta kouluun, joka on edelleen toiminnassa. 1960-luvun lopulla ja 70-luvun alussa Gerard Endenburg, sähköinsinööri ja Boeken entinen oppilas kehitti edelleen ja sovelsi Boeken periaatteita omassa sähköalan yrityksessään. Vuosien kokeilujen ja sovellusten jälkeen Endenburg kehitti sosiokraattisen organisaatiopiirin menetelmän, Sociocratic Circular Organizing Method. Piiri tai kehä viittaa palautejärjestelmään, jota on kutsuttu kausaaliseksi takaisinkytkennäksi, ”circular causal feedback process”, mutta jota voitaisiin kutsua vaikka palautekehäksi.

Sosiokratia kehittyi kybernetikasta ja systeemiajattelusta suurta vaikutusvaltaa amerikkalaisessa taloudessa käyttäneiden kveekareiden keskuudessa. Kansainvälinen myötäelävän vuorovaikutuksen järjestö The International Non Violent Communication (NVC) oli ensimmäisiä sosiokraattisen päätöksentekomenetelmän käyttäjiä ja puolestapuhujia. Sosiokratia vastaa hyvin myötäelävän vuorovaikutuksen arvoja ja tekniikkaa, joka korostaa henkilökohtaisten tarpeiden määrittelyä ja niiden täyttämistä. Sana ”tarve” kuuluu pikemminkin NVC:n kielenkäyttöön kuin sosiokratiaan. Sosiokratian avainkohta on se, että siinä yksilön on mahdollista antaa suostumuksensa siihen, että toinen henkilö voi edustaa häntä ja hänen tarpeitaan erikoistuneissa päätöksentekopiireissä. Koska kaikki piirit on ristiin kytketty henkilöillä jotka tiedottavat kahteen suuntaan, palautekehät ja kommunikaatio toimivat läpi koko organisaation.

Periaatteet luodaan kokouksessa, jossa kaikki piirin jäsenet ovat tasa-arvoisessa asemassa. Voidaan vapaasti päättää esimerkiksi, että toimintojen johtajuutta kierrätetään. Tavallisesti toimiva johto valtuutetaan tekemään käytännön päätöksiä itsenäisesti. Henkilökuntakokouksia pidetään vain tarvittaessa, ja niitä johtaa toimintaa johtamaan valittu henkilö.

Holakraattinen päätöksenteko

Holakraattinen (tai holokraattinen) päätöksentekomenetelmä on kehitetty sosiokraattisen menetelmän pohjalta, sen ristiinkytkenyt ja valintamenetelmät säilyttäen. Holakratia korostaa organisaation ”tarkoitusta”, niin että jokainen voi nousta henkilökohtaisten tarpeittensa tasolta omistautuakseen korkeampien tavoitteiden toteuttamiselle. ”Tarkoitus” on hyvin lähellä sosiokratian ”näkemystä” (visio), ”tehtävää” (missio) tai ”tavoitetta”. Holakratian vallanjakojärjestelmä suojaa organisaatiota kangistumasta patriarkaaliseen johtajuuteen. Kaikki ovat sekä johtajia että alaisia, joilla on todellista valtaa ja todellista vastuuta. Pyrkimyksenä on ylläpitää tasapainoa pitämällä kirikkaana mielessä organisaation tarkoitus. Tärkeänä osana kanssakäymistä nähdään jännitteet, jotka pyritään hyödyntämään kanavoimalla ne merkitykselliseksi muutoksiksi. Holakratia tarjoaa useita tarkkaan määriteltyjä keinoja työstää jännitteitä selkeyden vuoksi yksi asia kerrallaan. Holakratia erottaa kokouskäytännössään kaikilla tasoilla ”hallinnonin” ja ”toiminnan” prosessit toisistaan.

Hallinnollisissa kokouksissa kaikilla on puheoikeus ilman, että kenelläkään olisi mahdollisuus käyttää konsensusvaatimuksen tarjoamaa vähemmistötyrannia aloitteiden pysäyttämiseksi. Selkeillä kokoussäännöillä varmistetaan, etteivät politikointi tai voimakkaat persoonallisuudet saa ylivaltaa. Jatkuvasti uudelleen rakentuva organisaatio sopeutuu uusiin jännitteisiin. Hallinnon selkeys antaa mahdollisuuden saada useimmat hommat hoidettua selkeällä ja toimivalla työn- ja vastuunjaolla ilman jatkuvaa konsensuksen tavoittelua. Kaikissa taktisissa kokouksissa esityslistan kaikki pykälät tulevat käsitellyksi aina ajoissa. Täydellinen läpinäkyvyys näissä kokouksissa tuo esiin kaiken tapahtuneen edistyksen epäonnistumisia peittelemättä.

Vihreät yritysmuodot

Modernissa informaatioyhteiskunnassa olen hämmästynyt siitä, miten heikosti tieto yritystoiminnan muotojen vaihtoehtoista kulkee. Muistan kuinka vanhempainyhdistyksen ylläpitämää esikouluamme oltiin muuttamassa henkilökunnan omistukseen. Opettajat etsivät tietoa eri lähteistä, mutta jotkut neuvovat viranomaiset olivat perillä vain osakeyhtiöistä, toiset tunsivat vain osuuskuntakäytännöt. Kukaan ei osannut auttaa tekemään vertailua siitä, mikä yritysmuoto esikoululle parhaiten sopisi.

Tiedon vihreälle yritystoiminnalle soveltuvasta yritysmuodosta pitäisi olla helposti saatavissa, mutta joitakin yritysmuotoja markkinoidaan tehokkaammin kuin toisia. Eivätkä nämä viranomaisten ja yrittäjäjärjestöjen eniten markkinoimat välttämättä oli niitä, jotka parhaiten ekoyrittäjälle sopivat.

Laillisia yritysmuotoja on periaatteessa kolmen tyyppisiä: henkilöyhtiöitä (toiminimet, kommandiittiyhtiöt ja avoimet yhtiöt), ryhmäomisteisia (osuuskunnat ja taloudelliset yhdistykset) tai osakeyhtiöitä (yksityiset tai julkiset, listautuneet yhtiöt). Yksinkertaistaen voitaisiin sanoa, että mikroyritykset ovat yleensä henkilöyhtiöitä ja suuryritykset osakeyhtiöitä. Muita kuin henkilöyhtiöitä koskeva rajoitetun vastuun käsite on vihreää bisnestä ajatellen oleellinen, sillä sen piirissä olevissa yrityksissä (kuten osakeyhtiössä ja osuuskunnissa) mukana olevat eivät vastaa henkilökohtaisella omaisuudellaan yrityksen veloista eivätkä toiminnan ympäristölle ja ympäröivälle yhteisölle aiheuttamistaan tuhoista. Riskinoton suosiminen vastuuta rajoittamalla suojelee juuri sellaisia ikäviä yritystapoja, joita vihreä yrittäjyys pyrkii välttämään.

Kansalliset yritysmuodot

Vihreät yrittäjät toimivat yleensä yksityisinä elinkeinon- tai liikkeenharjoittajina. *Toiminimen* aloittaminen on yksinkertaista ja luonnollinen valinta ekokyläläisille, jotka haluavat harjoittaa yritystoimintaa pienieleisesti, ilman suuria investointeja. Yleensä toiminimen omistaa ja sitä hoitaa yksi henkilö, joka lain edessä on yhtä yrityksensä kanssa. Omistaja saa verojen jälkeen kaikki tuotot,

mutta on myös henkilökohtaisessa vastuussa tappioista ja veloista. Yksityinen elinkeinonharjoittaja voi käyttää liikenimeä, mutta usein käytössä on yrittäjän oma nimi. Vaikka toiminimi on helppo perustaa, on sen puitteissa vaikeampi koota pääomia joita toiminnan käynnistämiseen ja kasvattamiseen tarvitaan. Henkilökohtaisen varallisuuden riskeeraaminen liiketoiminnan epäonnistuuessa voi myös aiheuttaa stressiä pienelle ekoyrittäjälle.

Liikekumppanuus henkilöyrittäjässä voi olla sopiva ratkaisu monelle ekokylälle, joissa harkitaan yrittäjätoiminnan käynnistämistä, mutta ei olla valmiita ottamaan kaikkia kyläläisiä mukaan osuuskuntaan. Liikekumppanuus antaa muutamalle kyläläiselle tai vaikka isommallekin porukalle mahdollisuuden aloittaa yhteinen yrittäjätoiminta. Jos ryhmä on pieni, eikä suuria pääomia tarvita, voi yksinkertaisin ja nopein ratkaisu olla **avoin yhtiö**, jossa kaikki yrittäjät ovat henkilökohtaisessa vastuussa veloista.

Jos kaikki liikekumppanit eivät ole mukana yhtä suurella panoksella, voi **kommandiittiyhtiö** olla parempi vaihtoehto. Tässä yrittäjämuodossa vain vastuunalaiset yhtiömiehet vastaavat henkilökohtaisella omaisuudellaan yrityksen veloista ja tappioista, mutta he myös päättävät yrityksen toiminnasta. Äänettömän yhtiömiehen vastuu rajoittuu hänen sijoittamaansa rahasummaan, eikä hänellä ole oikeutta osallistua yrityksen hallintoon, ellei siitä ole erikseen päätetty. Tässä yhtiömuodossa (kuten osakeyhtiössä (*suom. huom.*)) liikekumppanit voivat osallistua toimintaan eri tavoin - toiset sijoituksillaan, toiset työpanoksellaan – mutta kenenkään ei tarvitse ottaa henkilökohtaista vastuuta veloista, jos yritys epäonnistuu. Tämän takia kommandiittiyhtiöiden (ja osakeyhtiöiden) toiminnalta vaaditaan enemmän läpinäkyvyyttä ja niiden toimintaa säädellään enemmän kuin yksinkertaisempia ja epämuodollisempia henkilöyrittäjiä.

Kuten todettua, useimmissa maissa käytettävissä oleva osuuskuntamalli tarjoaa erittäin hyvän yrittäjämuodon ekologisesti kestävälle yrittäjyydelle, sillä se suosii yhteisömuotoa ja demokraattista hallintotapaa. Myös liiketoiminnallisesti suuntautunut **osuuskunta** voidaan rakentaa yleishyödylliseksi ja voittoa tavoittelemattomaksi. Osuuskuntia on monenlaisia: työntekijäosuuskuntia, kuluttajaosuuskuntia, markkinointiosuuskuntia, hankintaosuuskuntia, asunto-osuuskuntia ja kuljetusosuuskuntia. Osuuskunnan voi omistaa vain muutama laillinen henkilö, joiden osuudet voivat olla samansuuruisia tai erisuuruisia. Mutta toisin kuin osakkuuteen perustuvissa yrityksissä osuuskunnissa päätösvaltaa ei ole kytketty omistukseen, vaan käytössä on yksi ääni per omistaja. Osuuskunta voi myös tuottaa voittoja ja jakaa niitä omistajilleen. Useimmat ovat kuitenkin voittoa tavoittelemattomia ja toimivat demokraattisesti.

Laillinen liiketoiminta on pääasiassa yrittäjämuotoista, joten myös vihreän bisneksen on toimittava yrittäjämuotoisissa puitteissa. Etenkin pienet ja keskisuuret yritykset ovat yleensä yksityisesti omistettuja, pörssiin listautuvat lähinnä suuret ja vakavaraiset. Vaikka **osakeyhtiöt** vaativat enemmän pääomia ja ovat tiukemmin säännellyjä kuin toiminimet ja avoimet yhtiöt, niiden perustamiseen usein kannustetaan. Listautuneiden yhtiöiden toiminnan läpinäkyvyyden vaatimukset ovat yksityisiä tiukemmat, sillä niiden on julkaistava vuosiraporttinsa, joiden perusteella sijoittajat tekevät osto- ja myyntipäätöksiään. Vain harvalla ekoyrittäjäyrittäjällä liikevaihdot riittäisivät julkiseen listautumiseen. Se olisi kuitenkin tapa kasvattaa pääomia. Toisin kuin julkiset osakeyhtiöt, yksityiset voivat olla tiiviissä yhteydessä omistajiinsa. Yleensä osakkeenomistajien yhteistyötä tarvitaan vain vuosikokousten päätöksenteossa. Kaikilla osakkeenomistajilla ei ole edes äänioikeutta. Toisin sanoen julkinen osakeyhtiö irrottaa omistuksen toiminnasta ja jopa hallinnoinnista. Siksi yleisohjeena voidaan todeta, että julkinen osakeyhtiö ei ole sovelias toimintamuoto ekologisesti yrittämiselle.

Sekä osakeyhtiöt että osuuskunnat voivat valita tavoittelevatko ne voittoa vai eivät. Esimerkkinä yhteisölliseen ja sosiaaliseen vihreään yrittäjyyteen soveltuvista erilaisista toimintamuodoista mainittakoon Community Interest Company (CIC) Britanniassa ja Utvecklingsbolag Ruotsissa. Yhdistykset ja säätiöt ovat usein voittoa tavoittelemattomia. Säätiöille ei ole Euroopassa olemassa yleisesti hyväksyttyä

määritelmää, eivätkä ne yleensä ole sopivia malleja liiketoimintaan suuntautuvalla toiminnalla. Hyväntekeväisyys- tai yleishyödyllisyysstatus voi olla oleellinen tekijä ekologista yritystoimintaa harjoittaville organisaatioille. Eurooppalaista yleishyödyllisyyden käsitettä ollaan parhaillaan yhdenmukaistamassa, jotta verovähennyksiä voidaan tehdä myös rajojen yli tehdyistä lahjoituksista.

Euroopan Unionin yritysmuodot

Kansallisten yritysmuotojen lisäksi käytettävissä on nyt joitakin eurooppalaisia yritysmuotoja, jotka helpottavat toimintaa yli rajojen. Valitettavasti työ Euroopan laajuisten laillisten säätiö- ja yhdistysmuotojen kehittämiseksi ei vielä ole edennyt direktiiviksi, joka yhdenmukaistaisi käytännöt koko alueella. Eurooppayrityksiä koskeva laki, joka ei koske voittoa tavoittelemattomia yrityksiä, hyväksyttiin vuonna 2000 ja se astui voimaan 2004.

European Cooperative Society (SCE) (lyhennetty latinankielisestä versiosta *Societas Cooperativa Europaea*, suomeksi eurooppaosuuskunta, *suom.huom.*), on uusi yritysmuoto, joka perustettiin eurooppayrityksen rinnalle 2006. Eurooppaosuuskunta voi toimia missä tahansa unionin tai talousyhteisön maassa. SCE:n myötä osuuskuntien ei enää tarvitse perustaa jokaiseen toimintamaahan omaa organisaatiota. Lisäksi se antaa mahdollisuuden pääkonttorin muuttamiseen maasta toiseen ilman uudelleen rekisteröitymisen tarvetta. Kaikki eurooppaosuuskunnat toimivat kansallisten lakien lisäksi samojen, koko talousaluetta koskevien sääntöjen ja periaatteiden mukaisesti.

Monet, etenkin sosiaalisesti suuntautuneet ekoyritykset saavat alkunsa kansalaisjärjestöinä. Valitettavasti eurooppalainen yhdistysdirektiivi näyttäisi kaukaiselta haaveelta. Vain Nizzan sopimuksessa vuodelta 2000 on kansalaisyhteiskunta ja yhdistykset sen tärkeimpänä välineenä jollakin tavalla huomioitu EU:n asialistalla. Jäsenvaltioiden tuki lainsäädännön yhtenäistämiseksi tältä osalta on edelleen heikkoa.

Lisäksi tarvetta on myös eurooppalaiselle säätiömuodolle. Euroopan Unionin integraation myötä yli rajojen toimivien ja kansainvälistä yhteistyötä tekevien säätiöiden ja rahoittajien määrä on kasvanut. Direktiivi eurooppalaisesta säätiömuodosta antaisi niille sopivan laillisen välineen toimia ja laajentaa työtään ympäri Eurooppaa. Säätiöt eivät ehkä ole parhaita mahdollisia malleja ekoyrittämiselle, mutta monet maailmanparannusprojektit pyrkivät yhdistämään vihreään bisnekseen ei-kaupallisen, aatteellisen tiedonvälityksen. Eurooppasäätiö voisi olla houkutteleva muoto tällaisen toiminnan harjoittamiseen. Euroopan komissio on tehnyt esityksen asiaa koskevasta säädöksestä vuonna 2012, mutta sitä ei ole vielä hyväksytty.

Julkisista EU-yhtiöistä on olemassa säädös (*Societas Europaea*, tai SE), joskaan ei ole selvää, olisiko tämä suositeltava yritysmuoto ekoyritykselle. SE:n voi rekisteröityä missä tahansa Euroopan maassa ja siirtää toimintojaan EU-maiden välillä. Aivan kuten kansallisesti rekisteröidyissä listautuneissa osakeyhtiöissä ei eurooppayhtiöissäkään ole takeita siitä, että yrityksen omistuksen ja toiminnan välillä olisi merkittävää yhteyttä. Euroopan laajuista yrityskisteriä ei ole, vaan eurooppaosakeyhtiöt rekisteröityvät siihen maahan, jossa niillä on pääkonttori, mutta kaikki rekisteröitymiset julkaistaan unionin virallisessa lehdessä. Vihreälle bisnekselle sopivampi eurooppalaisen yrittäjyyden muoto olisi pienimuotoisempi yksityinen osakeyhtiö. Tätä yritysmuotoa (*Societas Privata Europaea* tai SPE) koskevan lainsäädännön valmistelu on kuitenkin vasta esitysasteella. Tavoitteena on poistaa pieniltä ja keskisuurilta yrityksiltä tarve rekisteröityä kaikissa toiminta-alueensa EU-maissa erikseen.

Toiminnan käynnistämisen eettinen rahoitus

Yksi yrittävän ekokylän haasteista on yritystoiminnan käynnistämiseen tarvittavan pääoman hankinta. Helpointa on, jos on rahaa tai rikkaita kavereita ja sukulaisia. Aina eivät asiat ole näin onnekaasti, ja silloin saattaa tulla mieleen marssia lähimpään pankkiin. Perinteiset rahoituslaitokset vaativat

liiketoimintasuunnitelman laatimista. Jos se on järjellinen, ja yrittäjän luottotiedot ovat kunnossa, aloituslaina on mahdollinen. Monissa maissa aloittelevaa yrittäjää myös tuetaan kansallisista varoista ja EU-ohjelmien kautta. Tarjolla on avustuksia ja korkotuettuja lainoja. Monet ekokyläläiset saattavat pitää ristiriitaisena sitä, että vanhan järjestelmän kaupallisiin rahoituslaitoksiin turvaututaan luotaessa uudenlaista yhteiskuntaa, jossa juuri näistä valtavirran ympäristölle ja yhteisölle vahingollisista rahoituslaitoksista pyritään eroon.

Parasta on, jos saatavissa on yhteisömuotoista rahoitusta. Tennesseen The Farm -yhteisössä jotkut ekokyläläiset kehittivät yhteisörahoitusjärjestelmän, joka sai nimekseen The Second Foundation. Kylän asukkaat kokosivat tuloja voidakseen myöntää halpakorkoisia lainoja yhteisön yritystoiminnalle. Korkotuloilla rahoitettiin yrittäjille suunnattuja palveluja: kirjanpitoa, lakineuvontaa, työterveyshuoltoa ja eläkejärjestelmää. Toiminta on samankaltaista kuin monissa eteläisen Euroopan hankintaosuuskunnissa, joissa esimerkiksi 50 perhettä maksaa tietyn summan tilille joka kuukausi, ja yksi perhe voittaa arvonnän. Voittaja veloitetaan jatkamaan osallistumista ilman uutta mahdollisuutta voittoon. Tennesseen tapauksessa tosin jäsenet tekevät kantasijoituksen ja lainat maksetaan takaisin, joten rahasto ei lopu. Pääomaa kierrätetään edelleen uusiin matalakorkoisiiin lainoihin kyläläisten hankkeille.

Toinen malli tarjoaa ekokylän ulkopuolisille kannattajille mahdollisuuden olla mukana jossakin lupaavassa. Ekokyläliikkeessä suuren suosion saanut John Croftin dragondreaming-menetelmä (www.dragondreaming.org) innostaa jakamaan unelmansa toisten kanssa ”unelmointipiirissä”. Unelmasta tulee yhteinen ja muut pääsevät käyttämään aikaansa, energiaansa, mielikuvitustaan ja ehkä jopa taloudellista panostaan sen toteuttamiseksi. Prosessissa on neljä tasa-arvoista vaihetta: unelmointi, suunnittelu, toteuttaminen ja juhlinta. Dragon dreaming-pyörässä jokainen toisiaan täydentävä vaihe jaetaan kolmeen askelmaan. Nähdessään hankkeen toteutuksen rakenteen, ihmisten on helpompi ymmärtää alkuperäistä abstraktia visiota. Dragon dreaming antaa siis suuremmalle ryhmälle mahdollisuuden ratkaista rahoitus, ja suosittu rahoitusratkaisu on kutsua ystävät mukaan johonkin positiiviseen. Lähellä dragon dreaming-menetelmää on myös joukko- tai yhteisörahoitus (crowdfunding, crowd financing, crowd-sourced fundraising), jossa yksilöt verkottuvat – yleensä netissä – samanmielisten kanssa kootakseen rahaa kannattamalleen aloitteelle tai organisaatiolle. (Suomessa esimerkiksi mesenaatti.me. *Suom.huom.*). Puolan koillisosassa, The Barefoot Akademy on käyttänyt joukkorahoitusta antaakseen ihmisille mahdollisuuden tukea ekokylän koulutuskeskuksen kehittämistä. Masurian alueella, Goldapin lähellä sijaitsevan Barkowan ekokylän vaihtoehtoinen, kokeellinen ja itsenäinen koulutuskeskus on suuntautunut luovuuteen ja käytännöllisiin taitoihin, joita tarvitaan henkilökohtaisen ja paikallisen omavaraisuuden saavuttamiseksi. Kannattajien mainosvideoiden avulla katsojia pyydetään mukaan projektia tukemaan. Lisäksi on mahdollisuus antaa tulevien asiakkaiden maksaa ennakoon haluamista tuotteista tai palveluista. Menetelmää käytetään usein luomuvihannesten kasvattamiseksi yhteisöviljelmillä (Community Supported Agriculture tai CSA). Tällaiset sopimukset ovat käytössä monissa ekokylissäkin.

Vaihtoehtoinen pankkitoiminta

Vaihtoehtoisesta pankkitoiminnasta on tulossa ekoyritysten rahoituksen kannalta yhä kiinnostavampi vaihtoehto perinteisille rahoituslaitoksille. *Ettinen* ja *sosiaalinen* sekä *koroton pankkitoiminta* ovat kaksi Euroopassa viime vuosina kasvaneen vaihtoehtoisen pankkitoiminnan kaksi pääsuuntausta.

Siinä missä ekoyrittäjä on perustaltaan kriittinen tavanomaisen liiketoiminnan suhteen, kritisoii koroton pankkitoiminta kapitalistista rahoitusjärjestelmää. Tanskalainen osuuskunta Jord Arbejde Kapital (maata, työtä ja pääomaa – nimi on johdettu klassisen talousteorian peruspilareista), lyhyesti JAK, perustettiin suuren laman aikaan 1931. Tanskan mallin mukainen Ruotsin JAK-liike syntyi 1965 ympäristöliikkeessä mukana olevien yliopisto-opiskelijoiden piirissä. Pyrkimyksenä oli luoda kestävä

rahoitusmalli, joka käyttää luotonantoa ”taloudellisen vapauden” saavuttamiseksi. JAK-pankin perustajat uskoivat, että korkojärjestelmä luo taloudellista epävakautta, mikä puolestaan johtaa työttömyyteen, inflaatioon ja ympäristöongelmiin. Henkilökohtaiset lainat, eläke- ja sijoitusrahastot sitoivat yksilöt ja yhteiskunnan systeemiin, joka perustui sijoittajien korkotuottojen kartuttamiseen – systeemiin, jonka kontrollointiin useimmilla ihmisillä tai edes valtioilla ei juuri ole mahdollisuutta. ”Reiluus ja kunnioitus ihmisiä ja ympäristöä kohtaan” on JAK-filosofian perusta. JAK-jäsenyysspankin tavoite on edistää talouden pelisääntöjä, jotka eivät synnytä eriarvoisuutta ihmisten ja alueiden kesken. Hankkimalla pankkitoimiluvan, se halusi osoittaa, että koroton pankkitoiminta on mahdollista. 700 paikallisedustajan ja 26 paikallisryhmän avulla Ruotsin JAK:n jäsenmäärä ylsi 36,300 vuonna 2010, ja kasvu jatkuu noin 12 prosentin vuosivauhdilla. Mainittuna vuonna jäsentalletukset ylsivät 111 miljoonaan euroon, joista lainoja myönnettiin 99 miljoonan euron edestä. Nyt Ruotsin JAK on Euroopan vakiintunein koroton pankki, mutta muitakin kehitellään. Samantapaisia, korottomia pankkeja tai pankkiosuuskuntia toimii ainakin Tanskassa, Suomessa, Italiassa, Saksassa, Hollannissa ja Espanjassa.

Eettistä ja sosiaalista pankkitoimintaa on kehitetty enemmän kuin korotonta. Sillä on taustallaan vakiintunut kansainvälinen yhteistyö- ja edunvalvontaelin. The International Association of Investors in the Social Economy (INAISE) on 1989 perustettu sosiaalisesti ja ympäristönsuojellisesti suuntautuneiden rahoituslaitosten kansainvälinen verkosto. INAISE on kasvanut nopeasti sosiaalisen ja eettisen pankkitoiminnan kysynnän myötä. INAISE:n (www.inaise.org) kautta sosiaaliset ja eettiset rahoittajat eri puolilta maailmaa voivat jakaa kokemuksiaan, välittää tietoa ja osoittaa, että eettisellä sijoittamisella voidaan saavuttaa myönteisiä yhteiskunnallisia ja ympäristöllisiä muutoksia. Yhdistyksen jäsenet edistävät sosiaalista ja eettistä rahoitustoimintaa eri aloilla, etenkin niin kutsutun vihreän yrittäjyyden piirissä. Nämä sektorit ovat ympäristö ja koulutus, Pohjoisen ja Etelän yhteistyö sekä kulttuuri ja taide. INAISE:n jäsenet pyrkivät toiminnassaan mahdollisimman suureen läpinäkyvyyteen, jotta sijoittajat pääsevät seuraamaan, mihin heidän rahansa käytännössä menevät. INAISE:n eurooppalaisia jäseniä ovat Triodos Bank Britanniassa, Belgiassa, Espanjassa, Hollannissa ja Saksassa; Merkur Tanskassa; Ekobanken Ruotsissa; Cultura Norjassa; MFC (Microfinance Centre) Puolassa; sekä ensimmäinen ja vanhin eettisistä pankeista, GLS Gemeinschaftsbank Saksassa.

Vihreän bisneksen julkinen tuki

Rahoituslaitosten vaihtoehtojen lisäksi aloittelevalle yrittäjälle on tarjolla julkista tukea avustusten ja korkotuettujen lainojen muodossa etenkin EU-alueen maaseudulla. EU:n maaseudun kehittämisohjelma ja LEADER-ohjelmat keskittyvät maaseutuyrityksiin siinä missä kansalliset ja eurooppalaiset kilpailukyky- ja innovaatio-ohjelmat tarjoavat tukea yrityksen perustamiseen. Koska useimmat alueet kilpailevat keskenään yritysmyönteisyydessä, kaikki nämä palvelut ovat yleensä helposti saatavilla täyden palvelun uusyrityskeskuksissa. Osuuskuntien tukimuotoja saattaa kuitenkin joutua etsimään muualta kuin valtaviiran yrityskehityskeskuksista. Lähes kaikki tieto julkisista tukimuodoista löytyy netistä. Erityisesti ekoyrityksille suunnattu tuki on harvinaisempaa, vaikkakin vihreät teemat ovat useissa ohjelmissa etusijalla. EU-ohjelmat Eco-Innovation ja Intelligent Energy Europe ovat käynnissä olevista ohjelmista ne, jotka erityisesti sopivat vihreälle yritystoiminnalle.

Suderbyn rahoitus

Tarkastelkaamme ekokylän perustamisen rahoituksen monimutkaista todellisuutta ymmärtääksemme ekokylän liiketoiminnan mahdollisia rahoituskanavia. Suderbyn ensimmäiset maakaupat rahoitettiin 120,000 euron lainoilla korottomasta JAK-pankista ja eettisestä Ekobankenista. Lisäksi jäsenosuuksia oli kertynyt 60,000 euron edestä. Tämä ei kuitenkaan riittänyt ekokylän kehittämiseen. Uusiin

rakennuksiin, metsäpuutarhaan, vesijärjestelmään ja kasvavan yhteisön työvälineiden hankintaan tarvittiin rahaa EU-projekteilta ja noin 100,000 euron verran yksityisinä lainoina jäseniltä. Ensimmäisten viiden vuoden aikana yhteisön kehittämiseksi toteutettiin projekteja joita rahoittivat EU:n Youth in Action, Interreg, LEADER, Maaseudun kehittämissuunnitelma, Gruntvig-ohjelmat, Anna Lindhin säätiö, Pohjoismaiden ministerineuvosto, Ruotsin energiavirasto, Svenska Institutet sekä Ruotsin talous- ja aluekehitysvirasto.

Ekokyläiden omat tukirakenteet aloittaville yrityksille

Suosittelutapa kannustaa kyläläisiä vihreään yrittäjyyteen, on perustaa oma yrityshautomo antamaan tietoja ja neuvoja uusien aloitteiden tueksi. Suunnitelmallisesta kehitystyöstä on kaksi hyvää ekokyläesimerkkiä: CloughJordan Irlannissa ja Earthworks Kanadan Ontariossa.

CloughJordanissa WeCreate on yhteinen työtila keskellä ekokylää. Se tarjoaa pienille yrityksille ja yksittäisille työntekijöille, suunnittelijoille, kehittäjille, kouluttajille ja yrittäjille tiloja ja resursseja omille projekteilleen. Suunnitteilla on WeCreate-keskuskeittiö, jossa ruuan tuottajat ja jalostajat pääsevät valmistamaan, jakelemaan ja markkinoimaan paikallisesti tai alueellisesti tuotettua ruokaa. Fablab, digitaalisen tuotannon paja tulee lisäämään yhteisöjen kehitystyötä uutta luovalla tavalla.

Kestävän yritystoiminnan kehittäminen on yksi Earthworksin ekokylän tavoitteista. Suunnitteilla on ekoyrityskeskus, jossa haudotaan yhteisön kestävien periaatteiden mukaisia vihreitä liikeideoita asukkaiden toimeentuloa ja työllistämistä varten. Keskus tarjoaa yhteisiä välineitä ja resursseja yhteisöyritysten tarpeiden tueksi. Apua ja asiantuntemusta annetaan liiketoimintasuunnitelmien laatimiseen, hankintoihin, tuotantoon, viestintään, hallintoon ja markkinointiin. Tarjolla on liiketoiminnan mentorointia ja koulutusohjelmia. Earthworks tulee olemaan mukana useiden liiketoimien käynnistämiseksi. Tulossa on vihreää rakennussuunnittelua ja rakennuspalveluja, ekomaisemasuunnittelua, permakulttuurisuunnittelua, luomuruokatuotantoa, maataislajikkeiden siementuotantoa ja taimikasvatusta, luomuhunajatuotantoa, aurinkojärjestelmillä lämmitettyjä passiivikasvihuoneita, terveellistä sisustussuunnittelua, eko-tuotteita, luontaisterveystuotteita ja -palveluja, eko-kasvatusta, yhteisöviljelmää ja eko-matkailua. Eko-yrityskeskuksen tuotot on ilmoitettu sijoitettavan yhteisön tarpeisiin.

LUKU 4:
ARVOJEN SISÄLTYTTÄMINEN VIHREÄÄN BISNEKSEEN

LUKU 4:

ARVOJEN SISÄLTYTTÄMINEN VIHREÄN BISNEKSEEN

Kuten monilla ekokyläasukkailla, minullakin on epäilykseni yritystoiminnan pyrkimyksiä kohtaan. Eikö kaiken bisneksen tavoitteena loppujen lopuksi kuitenkin ole voittojen maksimointi? Aluekehityksen parissa tekemästäni työstä muistan kehitysburokraattien turhautumisen moniin pieniin maaseutuyrityksiin, jotka eivät olleet lainkaan kiinnostuneita toiminnan laajentamisesta. Monien perheyriyten taustalla ovat aivan toisenlaiset arvot kuin ne, joista mikrotalouden oppikirjoissa kerrotaan. Yritysten arvomaailmat ovat aivan yhtä yksilöllisiä kuin ihmiset, jotka niitä pyörittävät. Ekokyläliien yritykset voivat toimia ja niiden tulee toimia ekokyläliien omien arvojen pohjalta.

Kuten todettua, vihreää yrittäjyyttä voidaan käyttää välineenä haluamamme uuden yhteiskunnan luomisessa. Satish Kumar kirjoittaa brittiläisessä lehdessä julkaistussa artikkelissaan "The Spiritual Imperative" seuraavasti: *"Bisnes ilman henkeä, kauppa ilman myötätuntoa, teollisuus ilman ekologiaa, rahoitus ilman reiluuutta, talous ilman oikeudenmukaisuutta voi johtaa ainoastaan yhteiskunnan romahdukseen ja luonnon tuhoon. Vain silloin, kun henki ja talous toimivat yhdessä, voi ihmiskunta löytää yhteisen tarkoituksensa."* Vihreän yrityksen perustaminen kaikkine yksityiskohtineen voi olla niin vaativaa, että se saattaa lopulta kääntyä kaiken ajan ja energian imeväksi harrastukseksi, joka ei vastaa alkuperäisiä pyrkimyksiä, eikä toimi uuden maailman luomisen välineenä. Koska perinteistä liiketoimintaa ei ole suunniteltu muutoksen välineeksi, monet helposti saatavilla olevat ratkaisut eivät ole viisaita valintoja. Paras tapa välttää harhapolut on sisällyttää ekologinen ajattelu liiketoimintasuunnitelmaan. On olemassa monta tapaa varmistaa, että liiketoiminnan ekologisuus on pysyvää. Ohessa tarkastellaan kolmea permakulttuurin pääperiaatetta, joiden avulla voidaan jatkuvasti tarkistaa onko yritystoiminta mukana rakentamassa yhteiskunnan myönteistä muutosta.

Pidä huolta maasta

Mikään yritys, joka jättää maailman jälkipolville huonommassa kunnossa, kuin me sen otimme vastaan, ei voi tulla hyväksytyksi ekologisten yritysten luokkaan, vaan kuuluu korkeintaan "vihernesun" kategoriaan. Vihreän yrittäjyyden tavoitteena tulee olla liikeidea, joka parantaa maailman tilaa kestäville ekosysteemipalveluilla. Vahvistaako yritystoimintasi maapallon kantokykyä, tai tarjoaako se edes ekologisemman vaihtoehdon markkinoilla jo olevalle toiselle tuotteelle? Onko tuotteen tai palvelun tuottamisen tai linkaaren todellinen kustannus maapallolle negatiivinen? Millaista toimintaa tuotteesi edellyttää raaka-aineiden toimittajilta, liikekumppaneilta tai asiakkailtasi?

Parhaat ekoyritykset vahvistavat ekosysteemipalveluja kasvattamalla humuskerrosta, puhdistamalla vesiä ja vakauttamalla paikallista ilmastoa. Muut voivat toivoa vähentävänsä ekologisesti tuhoisien tuotteiden kulutusta vihreitä vaihtoehtoja tarjoamalla, mikä epäsuorasti vahvistaa maapallon kykyä kestää ihmisen toimia. Vihreän yrityksen tulee vähintäänkin pyrkiä lempeyteen ympäristöä kohtaan, vaikka se kuluttajien tarpeita täyttäessään joutuisikin jonkin verran heikentämään maan kykyä tuottaa ekosysteemipalveluja.

Pidä huolta ihmisistä

Vihreän bisneksen tulee aina olla myös sosiaalista yritystoimintaa, joka tarjoaa työtä, tarkoitusta ja sosiaalisia kontakteja. Noreena Hertz huomauttaa, että ihmissuhteiden, sosiaalisten verkostojen laadun, toverillisen yhteistyön ja yhteisön arvo on osuuskunnille lähtökohtaisesti suurempi kuin perinteiselle bisnekselle. Ekoyrittäjä näkee työpaikan pikemminkin sosiaalisena ympäristönä kuin tuotantolaitoksena. Työtovereiden kanssa vietetään suuri osa elämästä. Vastaavasti henkilökohtaiset suhteet asiakkaisiin ovat palkitsevia, kun yrittäjä tietää tuotteidensa ja palvelujensa tarjoavan hyvinvointia.

Earthavenin asukas ja ekokyliien nettilehden (www.EcovillageNewsletter.org) toimittaja Diana Leafé Christian, joka on kirjoittanut teoksen "Finding Community: How to Join an Ecovillage or Intentional Community" [2007], toteaa: "Ekokyläkontekstissa "sosiaalinen yritys" on tuottavaa liiketoimintaa tai voittoa tavoittelematonta työllistämistä, joka täyttää ryhmän sosiaalisia ja ympäristöllisiä tarpeita kuten tarpeen ansaita rahaa omalla kylällä." Rahan ansaitseminen on edelleen tarpeen. Ihmiset tarvitsevat myös mielekkäitä rooleja yhteisössään, ja ekokyläläiset vaativat yleensä mielekkyydeltä enemmän sisältöä kuin valtavirran yhteiskunta.

Ihmistä välittämiseen liittyy myös kyky nauttia ihmisten erilaisuudesta. Yksilöllisten ihmisoikeuksien kunnioittaminen myös ulkoisen olemuksen, valintojen ja ajatusten suhteen kuuluu vihreään bisnekseen.

Kyky nähdä monimuotoisuutta miesten, naisten, tyttöjen ja poikien rooleissa niin työntekijöinä kuin asiakkainakin on paitsi eettistä toimintaa myös hyvää yrityskulttuuria. Luoko yrityksen toiminta tasapainoista ja kannustavaa ryhmähenkeä, jossa jokaisella on tilaa kehittyä yksilöllisten edellytystensä mukaisesti kohti onnellisuuttaan?

Reilu jako

Viimeisenä periaatteena reilu jako tarkoittaa sitä, että ymmärrämme liiketoiminnan laajemmat kytkökset ihmiskunnan kehitykseen. Globaalissa maailmassa olemme toisistamme riippuvaisia – ihmiset ja resurssit liikkuvat maailmassa jatkuvasti tavalla, joka ei ole useimpien eikä etenkin tulevien sukupolvien etujen mukaista. Ekologinen jalanjälkemme kertoo, että useimmat meistä pohjoisella pallonpuoliskolla eläviä kuluttavat enemmän kuin oman osamme. Laskun riistosta maksavat pääosin etelän köyhät. Tämän tietäen on tarpeen arvioida, millä tavalla liiketoimimme edistävät käytettävissä olevien resurssien eettistä oikeudenmukaisempaa jakoa. Vihreä bisnes rikastuttaa paikallista ympäristöä ja tarjoaa lähituotteita, jotka vahvistavat kestävästä elämäntapaa. Jos ekoyrittäjä on mukana maailmankaupassa, tuotteiden tulee olla eettisen, ekologisen ja reilun kauppapöytä mukaisesti tuotettuja ja kuljetettuja.

Samalla vihreän yrittäjän tulee olla tietoinen roolistaan käytäntöjen muuttajana ja osoittaa solidaarisuutta niille, jotka joutuvat vaikeuksiin globaalien vääryyksiä uhreina. Mahtaako vihreä liiketoiminta tiedostaa yritysten aseman globaalissa maailmassa riistokauppariippuvuuden vähentäjänä, globaalien tuotannon syrjäyttämien voimaannuttajana, vastavoimana epäoikeudenmukaisille valtarakenteille ja rikkaiden rikastumiselle? Ei ehkä ole helppoa pienen paikallisen ekokyläyrittäjän nähdä näitä abstrakteja lainalaisuuksia. Mutta tuotantopöytä, tuotteiden elinkaaren ja markkinoiden tarkka seuranta yleensä paljastaa, että olemme hyvin pitkälti kytköksissä muuhun maailmaan, ja vaikutamme muihin joko myönteisellä tai kielteisellä tavalla. Seurannan avulla voimme myös löytää keinoja tukea maailman resurssien eettistä reilumpaa jakoa.

Esimerkki sosiaalisesta yrityksestä: La Poudrière

Sosiaalinen yrittäminen on liiketoimintaa, jota ohjaavat taloudellisen voiton sijaan ympäristönäkökohdat ja sosiaaliset arvot. Liikevoitto ei ole toiminnan päämäärä, vaikka sitäkin saattaa kertyä. Mahdolliset voitot käytetään uusien päämäärien saavuttamiseksi sijoittamalla ne yhteisön hyväksi tai ympäristöhankkeisiin sekä työpaikkojen luomiseksi niille, jotka eivät helposti työllisty perinteisissä yrityksissä. Ekokylät toimivat samalta arvopohjalta, joka arvostaa monimuotoisuutta ja luo merkityksellisiä rooleja ihmisille. On luonnollista, että ekokylissä harjoitetaan sosiaalista yritystoimintaa. Monet ekokyliiden ulkopuolella toimivat sosiaaliset yritykset voivat esimerkiksi inspiroida ekokyläyrityksiä.

La Poudrière

La Poudrière on voittoa tavoittelematon kansalaisjärjestö ja asuinyhteisö Brysselissä ja sen ympäristössä. Toiminta on osa Emmaus-liikettä, joka tarjoaa ihmisille kodin ja työtä. Useimmin työ on lahjoituksina saatujen huonekalujen ja muun tavaran lajittelua ja kirpputorimyyntiä. Voitontavoittelun sijaan onnistuminen mitataan yhteisöllisillä ja ympäristöarvoilla. Järjestö toivottaa tervetulleiksi kaikki: nuoret ja vanhat, perheet ja perheettömät, pakolaiset, maahanmuuttajat, akateemiset, vammaiset, papit ja kodittomat. Solidaarisuus, itsemääräämisoikeus, yhteisöllisyys, tasa-arvo ja onnellisuus ovat arvoja, jotka heijastuvat koko yhteisöön ja kaikkeen sen tekemään työhön.

Kierrätystavaran lajittelu voi joskus olla haasteellista!
Valokuva: La Poudrière archives

Toiminta

Järjestöllä on yli 60 jäsentä, jotka asuvat viidessä eri yhteisössä; kolme yhteisöä Brysselissä, maatila 70 kilometrin päässä kaupungista ja Ranskan rajan lähellä oleva vanha sementtitehdas, joka toimii kierrätysasemana. Kaikki emmauslaiset työllistyvät ja tulevat toimeen kirpputorimyyntillä. Ulkopuolista rahoitusta ei ole, ja kaikki tuovat yhteiseen kassaan omat eläkkeensä ja muut vastaavat tulonsa. Kenelläkään ei ole henkilökohtaisia säästöjä. Menot pidetään minimissään jakamalla ja kierrättämällä tarvikkeita. Yhteisön maatila tuottaa hedelmiä, vihanneksia, munia ja lihaa koko yhteisölle miltei vuoden ympäri. Maatilan tuotannon ylijäämä myydään paikallisilla markkinoilla, mutta tällä toiminnalla ei ole kovin suurta taloudellista merkitystä.

Yhteisö kokoontuu
Valokuva:
La Poudrière archives

La Poudrière ottaa vastaan vaatteita, huonekaluja, astioita, koriste-esineitä ja muita vastaavia lahjoituksia ihmisiltä ja yrityksiltä. Tavara lajitellaan yhdessä ja myydään myöhemmin kirpputorilla. Kirpputori palvelee tarjoamalla ympäristöystävällisesti edullisia, kierrätettyjä tuotteita.

Liiketoiminta ja yhteisö

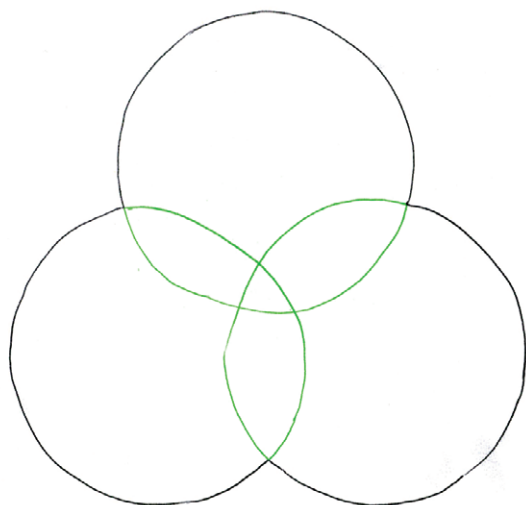
La Poudrièren asukkaat elävät kuin perhe, jolla ei ole tiukkoja sääntöjä. Heillä on hyvät käytöstavat, maalaisjärkeä ja keskinäistä kunnioitusta. Jokainen jäsen henkilökohtaisesti toimii niin, että kaikilla on hyvä olla. Sääntöjä ei ole listattu, vaan ne on sisäistetty elämäntavassa, joka edellyttää asukailta jonkinlaista arvostelukykyä ja itsehillintää.

Yhteisö, järjestö ja liiketoiminta ovat täydellisesti toisiinsa kytkeytyneitä ja järjestöä ohjataan sosiaalisena yrityksenä, joka ei pyri taloudelliseen voittoon vaan myönteiseen sosiaaliseen ja ympäristölliseen lopputulokseen. Jokaista rohkaistaan löytämään paikkansa ja työvelvollisuudet jaetaan kykyjen ja taitojen mukaisesti. Kenelläkään ei ole etuoikeuksia, ja kaikkien odotetaan osallistuvan kaikenlaiseen työhön. Jäsenet voivat saada omia sosiaalietuuksia, joiden lisäksi he saavat järjestöltä ylläpidon sekä viikoittaisen 25 euron palkkion.

La Poudrièren
50-vuotisjuhla
Valokuva:
La Poudrière archives

LUKU 5:
VIHREIDEN LIKETOIMIEN SUUNNITTELU

LUKU 5: VIHREIDEN LIIKETOIMIEN SUUNNITTELU

Suderbyn ekokylässä mietitään parhaillaan, millainen liiketoiminta meille sopisi. Pohdimme, mitä itse tarvitsemme, mitä kykenisimme tarjoamaan ja mitä asukkaamme olisivat halukkaita tuottamaan. Harkinnassa on maataloustuotteiden jalostus ruuaksi ja juomaksi sekä omiin taitoihimme ja tietoihimme perustuvat palvelut, joita olisimme valmiita jakamaan. YK:n kansainvälisen ympäristön ja kehityksen komission konferenssissa 1987 kestävä kehitys määriteltiin ”*kehitykseksi, joka täyttää nykyhetken tarpeet viemättä tulevilta sukupolvilta mahdollisuuksia täyttää omat tarpeensa*”. Myös vihreän yrittäjyyden pitää täyttää tarpeita turmelematta luonnon kykyä tarjota ekosysteempipalveluja.

Mitä vihreiden yritysten pitäisi tuottaa?

- Mieluummin palveluja kuin tuotteita: Meidän pitää hidastaa materiaalikiertoa ostamalla vähemmän. Tehokkuutta voidaan kasvattaa tavaroita jakamalla. Kestävässä maailmassa tavallisimmat tarpeet voidaan täyttää yhteisomistuksessa tai yhteisessä hallinnassa olevilla tavaroilla.
- Sukupolvelta toiselle kestäviä tuotteita tulee suosia- lyhytikäisiä ja kertakäyttöisiä tuotteita välttää.
- Suunnittele tuotteen koko elinkaari vastaamaan todellisia tarpeita. Esimerkiksi monet lääkkeet vaikuttavat vielä elimistöstä poistuttuaan, ja aiheuttavat ongelmia muille ihmisille ja eliöille, jotka joutuvat niitä nielemään.
- Tuota mieluummin yhteiskäyttöön soveltuvia tuotteita kuin yksilöllisiä. Yhteisesti omistetut systeemit kuten kimpakyytjärjestelmät ovat liiketoimintaa, joka antaa monille mahdollisuuden matkustaa ja kuljettaa ympäristöystävällisesti.

Yllä listatut peruseriaatteet voivat auttaa löytämään liiketoiminta-ajatuksiisi sopivat tuotteet ja palvelut. Ekologisten arvojen sisällyttäminen liiketoimintasuunnitelmaan vaatii kuitenkin syvällistä pohdintaa uusiutumiskykyisestä suunnittelusta. Ensimmäinen askel tähän suuntaan on opetella arvioimaan tuotteen koko elinkaarta. Koska kaikilla tuotteilla on elinkaari, on tärkeää tutkia niitä ymmärtääkseen lisääkö vai vähentääkö yritystoimintasi resursseja. Resurssit vähenevät, jos tuotteen valmistus muuttaa raaka-aineet muotoon, joka on entistä huonommin uudelleen käytettävissä (downcycling). Vastaavasti resurssit kasvavat, jos tuotteesi on tuotantopanoksiaan puhtaampi ja kierrätyskelpoisempi (upcycling). Melkein kaikki prosessit hajottavat ja sekoittavat tarveaineitaan niin, että syntyy jätettä, ja tuote itse muuttuu käytön jälkeen jätteeksi. Parhaimmillaan kierrätys toimii toiseen suuntaan. Esimerkiksi orgaanisen jätteen seulominen kaatopaikalta kompostoitavaksi multamaaksi on resursseja lisäävää kasvukierrätystä. Sähkön tuottamista lannasta biokaasulaitoksella voitaisiin myös pitää kasvukierrätyksenä.

Tuotteen elinkaarianalyysi

Tuotteen elinkaarianalyysi (Life cycle assessment LCA) on menetelmä, jonka avulla voidaan arvioida tuotteen ympäristövaikutukset koko sen elinkaaren ajalta: raaka-aineen, jalostuksen, tuotannon, jakelun, käytön, ylläpidon ja korjauksen ja jätteeksi päätyminen tai kierrätyksen.

Elinkaarianalyysi auttaa ymmärtämään tuotteen vaikutuksia ympäristöön:

- Mittaamalla tarvittavan energian ja materiaalin sekä päästöjen määrät
- Arvioimalla tuotantopanosten ja päästöjen vaikutukset
- Tulkitsemalla tuloksia tietoon perustuvaan päätöksentekoa varten

Yksinkertaiset elinkaarianalyysit ottavat huomioon vain osan ekosysteemin toiminnoista. Ekologisesti suuntautunut elinkaarianalyysi (Ecologically Based Life Cycle Assessment Eco-LCA) ottaa lisäksi huomioon suorat ja epäsuorat vaikutukset ekologisiin resursseihin ja ympäriin ekosysteemeihin.

Eko-elinkaarianalyysi on kehitetty ekologisen kantokyvyn tutkimuksen tarpeisiin Ohion yliopistossa. Se ottaa määrällisesti huomioon myös säätö- ja tukipalvelut tuotteen elinkaaren aikana. Palvelut on luokiteltu neljään pääluokkaan: tuki-, säätely-, varustelu- ja kulttuuriset palvelut.

Ekokylän kaupalliset tuotteet voidaan analysoida eko-elinkaarianalyysillä, jotta tuotteen kaikki mahdolliset negatiiviset vaikutukset saadaan selville. Vaikka tuote itsessään saattaa vaikuttaa yhteisölle hyödylliseltä, eko-elinkaarianalyysi saattaa paljastaa, että markkinointi, korjaaminen tai vakuuttaminen voi aiheuttaa ympäristölle kustannuksia, joita pelkkä tuotteen tavanomainen elinkaarianalyysi ei ota huomioon. Monet ekokyläyrietykset esimerkiksi jälleenmyyvät maahantuotuja tuotteita, joita pidetään ekologisina. Kun näkökulmaan laajennetaan, saattaa ilmaantua monia kielteisiä vaikutuksia, jotka osoittavat tuotteen itse asiassa olevan vähemmän ympäristöystävällinen kuin on otaksuttu.

Suljettua systeemis suunnittelua kehdestä kehtoon

Kehdestä kehtoon on erityinen sovellus kehdestä hautaan-tyyppiselle elinkaarianalyysille. Siinä tuote suunnitellaan sellaiseksi, että alkuperäisen tehtävänsä täytettyään se käytetään materiaalina uudelle elinkaarelle. Kestävillä tuotanto-, käyttö- ja jätteenkäsittelymenetelmillä sekä vastuullisella tuotekehityksellä luodaan entistä haitattomampia tuotantojärjestelmiä.

Kirjassaan ”Cradle-to-Cradle: Remaking the Way We Make Things” [2002] arkkitehti William McDonough ja kemisti Michael Braungart tuovat esiin uutta permakulttuurista kestopuotantotapaa, joka ottaa mallia luonnosta. Kirjoittajien mielestä teollisuuden ja ympäristön ei välttämättä tarvitse olla ristiriidassa keskenään. He näkevät hyvänlaatuisen vihreän kasvun ainoana tapana tarjota mukavaa kulutuselämää kaikille tuhoamatta maapalloa. Kehdestä kehtoon-menetelmä perustuu kolmeen ohjenuoraan: jäte on ruokaa, hyödynnä aurinkotulot ja anna monimuotoisuuden juhlia. McDonoughin ja Braungartin uuden luomiseen suuntautunut liiketoimintamalli keskittyy vain luonnonmukaisiin ja teknisiin tuotantoketjuihin tuotantoprosessin käyttöönotossa, tuotantoprosessissa ja tuotteen käytössä. Heidän viisi ohjaavaa periaatettaan ovat:

1. Kannusta sitoutumista uusiin toimintamalleihin
2. Hyvää kasvua taloudellisen kasvun sijaan
3. Jatkovaa kehittelyä ja viimeistelyä
4. Oppiminen edellyttää ymmärtämistä
5. Ylisukupolvinen vastuunotto

Kehdestä kehtoon on suunnittelun ja sertifiointin menetelmä. Tuotteita sertifioi 1995 perustettu konsulttiyritys MBDC (McDonough Braungart Design Chemistry), joka julkaisi kehdestä kehtoon-standardinsa (Cradle-to-Cradle Standard) vuonna 2005. Kaikista näin sertifioituista tuotteista vain harvat saavuttivat tavoitteen ”jätteestä ruokaa”, eivätkä useimmat ole ollenkaan kehdestä kehtoon-tuotteita. Vuonna 2010 perustettu voittoa tavoittelematon kansalaisjärjestö Cradle-to-Cradle Products Innovation Institute (C2CII) loi viisi konkreettista sertifiointikriteeriä, jotka ohjaavat tuottajia välttämään haitallisten materiaalien käyttöä ja pyrkimään tuotannossaan läpinäkyvyyteen. Sertifiointiprosessia on tarkoitus laajentaa kansainväliseksi käytännöksi, josta vastaavat sertifiointi-instituutit eri puolilla maailmaa. Järjestelmä mahdollistaa kehdestä kehtoon-standardin ottamisen julkisten hankintojen kriteeriksi. Tämä loisi todellisia markkinoita sertifioituille tuotteille. Sertifiointi voi toimia myös yritysten markkinointivälineenä – ja tulonlähteenä Braungartille ja McDonoughille. Viisi sertifiointikriteeriä ovat:

1. Terveet materiaalit

Tuotteen kemiallisen koostumuksen tulee olla julkista tietoa. Terveydelle haitalliset materiaalit kuten raskasmetallit, väriaineet ja halogeeniyhdisteet on aina ilmoitettava, vaikka määrät olisivat pieniä. Haitattomat materiaalit on lueteltava mikäli niiden määrä ylittää 100 miljoonasosaa (ppm). Kaikkien puuainesten alkuperä pitää luetella. Kaikki materiaalit luokitellaan haitallisuuden mukaan ”vihreiksi”

(vähäiset riskit), ”keltaisiksi” (kohtuullinen riski), ”punaisiksi” (suuret riskit) tai ”harmaiksi” (riskeistä ei riittävästi tietoa). ”Punaisen” materiaalin tuotteet eivät voi saada kehdesta kehtoon-sertifikaattia.

2. Materiaalin uudelleenkäytettävyys

Tuotteen elinkaaren päätyttyä materiaalit tulee kierrättää uuteen tuotantoon. Luonnonmukaiset jätteet voidaan kompostoida, mutta niin kutsutut ”tekniset ravinteet” ovat teollisia materiaaleja, joita voidaan kierrättää loputtomasti. Osa teknisiksi ravinteiksi luokitelluista aineista on myrkyllisiä, ja voivat olla vaaraksi ihmisille ja ympäristölle, ellei niitä käytetä oikealla tavalla. Sertifioidun tuotteen tulee olla sellainen, että se voidaan lähettää takaisin joko luontoon tai teknologiseen kiertoon. Kehdesta kehtoon -ajattelu perustuu oletukselle loputtomasta materiaalikierrosta, mikä on jopa teoreettinen mahdollisuus, sillä kaikki materiaali kuluu ja hajoaa ajan myötä, jolloin kiertoon tarvitaan uusia aineksia. Sertifioituja tuotteita on kritisoitu myös siitä, että huolimatta hyvistä pyrkimyksistä, kuluttajat saattavat yksinkertaisti heittää tuotteen roskiksiin tai poltettavaksi. Kehdesta kehtoon-järjestelmä ei varmista sitä, että tarvittava käyttäytymismallien muutos tapahtuu myös kuluttajien osalta.

3. Uusiutuva energia ja hiilitase

Tuotantoon käytetyn energian määrä on julkaistava. Korkein sertifiointiluokka vaatii, että kaikilla tuotannon tasoilla, kuljetustarpeet mukaan lukien, uusiutuvaa energiaa syntyy enemmän kuin kuluu. Kehdesta kehtoon-järjestelmää on kuitenkin kritisoitu siitä, että se ei tarjoa ratkaisuja energiakysymyksiin. Malli keskittyy lähinnä materiaalikiertoon. Materiaalivirtojen hallinta ympäri maailmaa hajautetuissa tuotantojärjestelmissä vaatii merkittäviä määriä kuljetuksia, joita nykyisin ei toteuteta kestäväällä tavalla.

4. Vesihuolto

Veden käyttö tuotantoprosessissa on kirjattava, etenkin sen kulutus ja jäteveden laatu. Perustasolla jätevesien purkulupien tulee olla kunnossa. Korkeimmalla sertifiointitasolla jätevesien tulee olla juomakelpoisia. Paikalliset vesiolosuhteet huomioidaan tämä kriteerin soveltamisessa.

5. Sosiaalinen oikeudenmukaisuus

Tuotannon sosiaaliset vaikutukset työntekijöihin, asiakkaisiin, yhteisön jäseniin ja ympäristöön tulee niin ikään julkisesti kirjata. Työntekijöiden reilu kohtelu näyttäisi olevan arvioinnin ja raportoinnin peruskauraa. Alimmalla tasolla riittää sosiaalisten käytäntöjen itsearviointi, mutta korkeimmalla tasolla vaaditaan ulkopuolisten tarkastajien tekemää arviota. Sertifiointijärjestelmää on kritisoitu siitä, ettei se kiinnitä huomioita kestävään sosiaaliseen kehitykseen niissä kehittyvissä maissa, joista pohjoisen pallonpuoliskon teollisuus hankkii raaka-aineitaan. Kokonaiskuvan tarkastelu olisi oleellista ekologisen ja sosiaalisen kestävyuden arvioimiseksi.

Mainitut viisi kategoriaa on jaettu viisiportaiseen luokitukseen perustasolta platinaan.

Vihreä alkuperä

Tuntuu ilmeiseltä, että ekokyläyrittäjien ensimmäisiä askelia olisi raaka-aineiden ekologisuuden varmistaminen, mutta yrityksen perustamisen ja kannattavuuden tavoittelemisen melskeissä raaka-ainepohdinnat usein sivuutetaan. Jopa niissä tapauksissa, joissa pääraaka-aineiden alkuperä on perusteellisesti mietitty, pienemmät panokset eivät välttämättä tule ympäristön kannalta parhaista mahdollisista lähteistä. Leipomien porkkanakakussa voi olla 15 ainesosaa, joista ehkä vain tärkeimmät: vesi, kananmunat, jauhot, hunaja, voi ja porkkanat ovat paikallista luomutuotantoa. Mausteet, leivinjauheet, tomusokeri, vanilja ja suola saattavat olla tavanomaista tuontitavaraa, jonka alkuperä ei ole tunnettu. Vihreä alkuperä ei rajoitu tuotantoon, vaan siinä pitäisi huomioida myös alihankinta, jota tuotteen valmistuksessa tai palvelutuotannossa tarvitaan. Otetaan esimerkki terveystaloudesta: yritys tarjoaa hoitoja ja rentoutusta, joita varten tarvitaan voiteita ja emulsioita, saippuuta ja virvokkeita sekä vettä.

Vaikka parasta olisi alkuperän varmistaminen ennen toiminnan käynnistämistä, saatetaan sitä monestakin syystä joutua tekemään myös jälkikäteen, vaikkapa siksi, että yritys ottaa jatkaakseen jotakin jo olemassa olevaa tuotantoa. Ratkaisevaa on kokonaiskuvan rakentaminen kaikista vihreän alkuperän projekteista, ottaen huomioon saatavilla olevan tiedon monenkirjava laatu sekä mahdolliseen uuteen suunnitteluun ja uusien raaka-aineiden etsimiseen tarvittava aika. Pidä nämä neljä vihreän alkuperän perusasiaa mielessäsi koko projektin ajan:

1. Vihreän alkuperän varmistamiseen eivät perinteiset raaka-aineiden alkuperän valvontamenetelmät sellaisenaan riitä.
2. Ekologisen kestävyuden arviointiin on otettava mukaan kaikki prosessiin osallistuvat: suunnittelijat, tuotantoryhmä, myyjät ja markkinoijat.
3. Vihreän alkuperän kehittäminen ja sen vaikutusten osoittaminen on monimutkaisempaa ja vaatii enemmän aikaa kuin perinteinen alkuperän seuranta.
4. Vihreän alkuperän selvittäminen vaatii ympäristövaikutusten, energian käytön, kuljetuksen vaikutusten, päästöjen ja jätteiden sekä sosiaalisten vaikutusten ja työolojen selvittämistä kaikkien raaka-aineiden osalta.

Pääperiaate sopivien tuotantopanosten valinnassa on kierrätettävien resurssien vapaa käyttö, hitaasti uusiutuvien resurssien kohtuullinen käyttö ja uusiutumattomien resurssien käytön välttäminen. Tämä pätee sekä raaka-aineisiin että energiaan. Kiertäviä tai virtaavia materiaaleja ovat vesi ja multa, kiertävää tai virtaavaa energiaa tuottavat uusiutuvan energian lähteet. Hitaasti uusiutuvia resursseja voidaan käyttää, kunhan määrät pysyvät kestävällä tasolla, esimerkkinä puu ja bioenergia. Vältettävistä uusiutumattomista materiaaleista esimerkkinä mainittakoon mineraalit ja uusiutumattomasta energiasta öljytuotteet.

Työvoimaa ei vihreässä yritystoiminnassa tule kohdella tuotantopanoksena. Koko homman tarkoitushan on luoda merkityksellisyyttä, yhteisöllisyyttä ja onnellisuutta; rakentaa identiteettiä ja sosiaalista yhtenäisyyttä. Pioneerit joutuvat kuitenkin pohtimaan, millaisia taitoja tarvitaan ja mihin riittää kiinnostusta.

Pääoma on yksi tuotannon tekijä, jota tulee etsiä läheltä, mieluiten suoraan tuottajilta tai kuluttajilta. Korottoman tai eettisen pääoman käytöllä pyritään välttämään varallisuuden virtaaminen tuhoisiin käyttötarkoituksiin.

Kaikkia tuotantopanoksia ei ole mahdollista saada läheltä, vaan ne joudutaan hankkimaan niin kaukaa, ettei yrittäjällä ole mitään mahdollisuuksia varmistua tuotantotavoista. Tätä tilannetta pitää pyrkiä välttämään: paikallisuus on aina etusijalla. Tiettyjä kuluttajien vaatimia tuotteita, kuten trooppisia mausteita, on kuitenkin vaikea korvata paikallisilla. Silloin on erittäin tärkeää varmistaa, että vihreissä tuotteissa käytetään vain sertifioituja reilun kaupan tuotteita.

Vihreä tuotanto

”Saasteet ovat vain korjaamatonta satoa. Annamme niiden levitä, koska emme ole ymmärtäneet niiden arvoa.”

R. Buckminster Fuller

Vihreä tuotanto ei ole pelkkää kierrätystä ja saasteettomuutta, vaan se pyrkii kaikilla tasoilla minimoimaan toiminnan vaikutukset ympäristöön. Se on toimintatapa, joka keskittyy ympäristöystävällisiin prosesseihin, joita suositaa Luonnonympäristön hyväksi ja liiketoiminnan perustan vahvistamiseksi. Michiganin yliopiston yritysten ympäristöhallintaohjelman (Corporate Environmental Management Program CEMP) johtaja Stuart Hart ja P. Shrivastava määrittivät vihreän tuotannon teoksessaan ”Greening Organizations” keskittymällä kolmeen tärkeimpään pyrkimykseen:

1. Minimoi päästöt, jätevedet ja onnettomuudet
2. Minimoi neitseellisten luonnonvarojen ja uusiutumattoman energian käyttö
3. Minimoi tuotteen tai palvelun koko elinkaaren kokonaiskustannukset

Tämän valtavirran määritelmän vaatimuksia voidaan nostaa ekokyläliikkeen tavoitteiden mukaisen vihreän yrittäjyyden tasolle:

1. Kemikaaleista vapaata luomutuotantoa
2. Päästötöntä tuotantoa
3. Jätteetöntä tuotantoa
4. Kestäviä tai käytön jälkeen nopeasti kompostoituvia tuotteita

Se, miten tämä käytännössä toteutetaan, on prosessikohtaista, eikä kuulu tämän kirjan aihealueeseen.

Vihreä pakkaus

Pakkaus on usein oleellinen osa tuotetta. Se suojaa kuljetuksissa, antaa tuotetietoa ja houkuttelee asiakasta. Käytännössä tuotepakkauksista on tullut suuri uhka ekologiselle kestäväydelle. Vihrein pakkaus on se, jota ei ole. Maailman ekokyläverkoston (Global Ecovillage Network GEN) sisarjärjestö Let's Do It!-liike (www.letsdoitworld.org) edistää pakkaamattomuutta jätteenmuutoksen saavuttamiseksi. On syntynyt pakkauksettomia päivittäistavara-kauppoja, joihin asiakkaiden odotetaan saapuvan mukanaan omat, uudelleen käytettävät pakkaukset tai säilytysastiat. Tuotetiedot luetaan hyllyn reunasta. Nämä kaupat houkuttelevat asiakkaita pakkaamattomuudella, yksinkertaisilla, valikoiduilla tuotteillaan ja harmonisella ostosympäristöllään.

Askelmaa alempana pakkaushierarkian portailla ovat luonnossa hajoavat tai uudelleen käytettävät pakkaukset. Kun ostin teetä junassa matkalla Kalkuttaan, kauppiat tekivät auringossa kuivatut kupit savesta, ja täyttivät ne ostettaessa. Kupin elinkaari kesti noin 15 minuuttia, kunnes teen kosteus hajotti sen. Materiaali palautettiin takaisin luonnon kiertokulkuun junan ikkunasta heittämällä, kenties uuden kupin raaka-aineeksi. Banaaninlehdet ja vanhat sanomalehdet kelpaavat pakkauksiksi Intiassa, mutta Euroopassa vastaavia käytäntöjä harvemmin näkee. Maidon, oluen ja virvoitusjuomien lasiset kierrätyspuollot ovat sentään yleisiä. Mutta yhä useammin kertakäyttöiset pakkaukset korvaavat panttijärjestelmiin perustuvan kierrätyksen. Jos asiakkaat ovat uskollisia ja maantieteelliset etäisyydet pieniä, uudelleen käytettävät pakkaukset voivat olla toimiva ratkaisu.

Vielä paljon alemmalla rapsusella ovat kierrätyskelpoiset pakkaukset. Vaikka Euroopan Unioni on pyrkinyt yhtenäistämään pakkauuskäytäntöjä ja pakkajätteiden käsittelyä, maakohtaista vaihtelua on edelleen siinä, kuinka suuri osa pakkauksista oikeasti kierrätetään ja kuinka paljon päätyy poltettavaksi tai kaatopaikoille. Monet EU-maat eivät ole edes yrittäneet rajoittaa pakkaamista pakkajätteiden haittojen hillitsemiseksi. Kasvaneet sisämarkkinat ovat rapauttaneet olemassa olevia panttijärjestelmiä, kun pakkauksia ei ole yhtenäistetty. Pakkauksia ja pakkajätteitä koskeva direktiivi 94/62/EC pyrkii yhtenäistämään pakkauuskäytäntöjä vähentääkseen ympäristöhaittoja ja turvatakseen sisämarkkinoiden toimivuuden. Se sitoo kaikkia yrityksiä, jotka pakkaavat tuotteitaan, ja vaatii niitä järjestämään pakkaustensa talteenoton. Direktiivin tehoa on pyritty nostamaan monin korjauksin. Joidenkin maiden sanotaan tietoisesti jättävän valvomatta sen noudattamista.

PRO EUROPE on etujärjestö joka organisoii kansallisia kertakäyttöpakkausten talteenottojärjestelmiä. Merkittävä tekijä eurooppalaisissa pakkauksissa on vihreä piste (Green Dot tai saksaksi *Der Grüne Punkt*), liensoitu merkki eurooppalaisen teollisuuden rahoittamalle kuluttajatuotteiden pakkajätteiden kierrätysjärjestelmälle. Saksan "Grüne Punkt" on toiminut suunnannäyttäjänä. Vuodesta 1991 alkaen järjestelmä on levinnyt 23 Euroopan maahan ja on yli 130,000 yrityksen ja 460 biljoonan pakkauksen käytössä. Jotkut mukana olevat maat käyttävät vihreän pisteen sijaan kansallisia tunnuksia kierrätyskelpoiselle pakkajätteelle.

Vihreä logistiikka

Pelkästään tuotteeseen keskittyminen voi olla petollista. Tukholman lähiluomuvihannesten ekologisen jalanjäljen on osoitettu olevan suurempi kuin tavanomaisten, kauempaa tuotujen, sillä pienten vihannesarjien kuljetuksen eivät kykene kilpailemaan tehokkuudessa suurimittaisten, eri kuljetusmuotoja ketjuttavien monikanavaisten kuljetusjärjestelmien kanssa. On olemassa useita tapoja suojella ympäristöä ja vähentää logististen resurssien tarvetta monella tasolla: eräpäivissä, valikoimissa, toiminta-alueissa, investoinneissa ja resurssitarpeissa.

Kokonaisvaltaisessa vihreässä logistiikassa on viisi lähtökohtaa, joiden avulla järjestelmistä voidaan tehdä vihreämpiä:

- Asiakas, markkinat ja tuote (taso 1)
- Rakenteet ja suunnittelu (taso 2)
- Prosessit, valvonta ja mittaukset (taso 3)
- Teknologia ja resurssit (taso 4)
- Työntekijät, alihankkijat ja palveluntarjoajat (taso 5)

Ekokyläryitys voi pohtia logistiikan ekologisuutta esimerkiksi seuraavilla alueilla:

- Pakkausten vähentäminen tai keventäminen
- Reittien optimointi tai markkina-alueen rajoittaminen
- Kuljetusvälineen malli ja lastaamisen optimointi
- Logistiikkapalvelujen yhteistyöverkostot
- Logistiikan optimointi atk-järjestelmien avulla

Neljä ensimmäistä tasoa ovat yhteydessä toisiinsa ja vaikuttavat muilla tasoilla. Ylempien tasojen ratkaisut vähentävät vaihtoehtoja alemmilla tasoilla. Esimerkiksi pakkauksen koko vaikuttaa painoon ja siihen, montako tuotetta kuljetukseen mahtuu. Vaikutukset ekologiseen kestävyYTEEN, kuten siihen paljonko kasvihuonekaasuja syntyy per kuljetettu tuote, määräytyvät pitkälti ensimmäisellä tasolla. Mutta myös muilla tasolla hiilidioksidipäästöjen määrään voidaan vaikuttaa.

Vihreät markkina-analyysit

Keskeinen osa liiketoiminnan käynnistämiseen tarvittavaa liiketoimintasuunnitelmaa on markkinatutkimus, jonka avulla selvitetään tuotteen mahdollinen kohderyhmä. Ekologinen yrittäjä saattaa lisäksi pohtia millaisilla ehdoilla hän on valmis käymään kauppaa, kuinka paljon ja kenelle. Kun olet varma siitä, kenelle haluat tuotettasi myydä, on tarpeen kysyä tulevilta mahdollisilta asiakkailta, onko tuotteellesi kysyntää. Eri-ikäisillä asiakkailta on erilaisia tarpeita ja käyttäytymismalleja, ja he seuraavat erilaisia tiedotusvälineitä. Markkinoita eivät muodosta ihmiset yleensä tai lähimmän kaupungin ihmiset. Tieto avainasiakasryhmän ikäluokista kertoo, millaisilla välineillä voit esitellä heille tuotteesi ja kertoa, mistä sitä on saatavilla.

Vihreällä yrittäjällä voi olla yhteiskunnallisia pyrkimyksiä kuten tuonnin korvaaminen paikallisilla tuotteilla. Useimmissa muissa tapauksissa on syytä selvittää, millaiset asiakkaat ovat valmiita maksamaan enemmän ympäristöystävällisistä tuotteista, jotta tuotanto voi keskittyä laatuun ja ekologiseen kestävyYTEEN määrän ja halvan hinnan sijaan. Usein tarvitaan aivan uudenlaista tuotetta vakuuttamaan kuluttajat siitä, että tätä innovaatiota kannattaa kokeilla. Teoksessaan "Diffusion of Innovations" Everett Rogers listaa seuraavat viisi tekijää, joiden avulla voidaan määritellä kelpaako uusi ajatus tai tuote vai ei:

1. Suhteellinen hyöty: missä määrin uuden uskotaan olevan nykyistä hyödyllisempää.
2. Seurattavuus: kuinka helposti hyödyt ovat todettavissa.
3. Testattavuus: miten helposti uutta voidaan testata sitoutumatta ostopäätökseen.
4. Vertailukelpoisuus: missä määrin tuote tai toimintamalli vastaa nykyistä.
5. Monimutkaisuus: kuinka hankalaa uuden käyttöönotto on.

Sen lisäksi, että pohditaan uuden tuotteen lanseeraamisen hankaluuksia, on syytä ottaa huomioon erilaiset kuluttajatyypit. TKE/LOHAS, terveellinen ja kestävä elämäntapa (LOHAS eli ”Lifestyles of Health and Sustainability”) luokittelee kuluttajat sen mukaan kuinka paljon yhteiskunnallinen vastuu ja vastuu ympäristöstä vaikuttavat ostopäätöksiin. Natural Marketing –instituutin määrittelemiin viiteen TKE/LOHAS ryhmään kuuluvat:

- TKE/LOHAS: Sekä omalle että maapallon terveydelle omistautuneet aktiiviset ympäristötoimijat. Ekologisten ja reilun kaupan tuotteiden suurimpia kuluttajia, jotka näyttävät muille esimerkkiä.
- Luomuilijat: Ostopäätöksiä motivoivat etupäässä henkilökohtaiset terveystavoitteet. Ostavat enemmän TKE-kulutustuotteita kuin kestäviä tuotteita.
- Ajelehtijat: Vaikka pyrkimykset saattavat olla hyvät, ajelehtijat seuraavat trendejä lähinnä silloin kun se on helppoa ja edullista. Tällä hetkellä he ovat varsin hyvin mukana ekokulutuksen aallonharjalla.
- Perinteiset: käytännöllisesti suuntautuneita kuluttajia, jotka vaihtavat TKE-tuotteisiin vain, jos kokevat, että sillä on erityistä merkitystä, mutta ovat yleensä erittäin tarkkoja taloudestaan, ja pyrkivät tekemään ”oikein” rahaa säästääkseen.
- Piittaamattomat: Ovat joko tietämättömiä tai eivät välitä yhteiskunnallisista tai ympäristöasioista pääasiassa siksi, että heillä ei ole sellaiseen aikaa tai välineitä. Keskittyvät pääasiassa tulemaan toimeen.

Ekomerkinät

Sekä ruualle että kulutustavaroille on olemassa omat ekomerkinäjäjärjestelmänsä. Ne ovat ympäristöjärjestöjen käynnistämisiä, mutta Euroopan Unioni on laatinut ekomerkinöille yhtenäiset säännöt. EU:lla on nyt myös omat ekomerkinät: yksi ruualle ja toinen kulutustavaroille. Kilpailevia merkinäjäjärjestelmiä on paljon. Osa niistä kertoo WWF:n kaltaisten, kuluttajien arvostamien järjestöjen hyväksynnästä. Suurempia, lähinnä julkisia hankintoja varten on olemassa Eco Buy:n kaltaisia ekologisiin valintoihin ohjaavia tietokantoja, joita esimerkiksi sairaalat, koulut ja vankilat voivat käyttää ostopäätöksiä tehdessään. Ekomerkinäjen rinnalla on lisäksi sosiaalisia tai eettisiä merkinäjäjärjestelmiä kuten reilun kaupan sertifikaatit.

Kansainvälinen yhteistyö standardien luomiseksi on tuottanut useita ekomerkinäjäjärjestelmiä. ISO I laatujärjestelmä kokoa laajoja ekomerkinäjäjä kuten pohjoismaisen joutsenmerkin, EU:n ekomerkinäjä ja saksalaisen Blue Angel –merkinäjä. ISO II keskittyy tiettyihin materiaaleihin kuten CFC-vapaisiin tai kierrätettyihin materiaaleihin. ISO III standardin merkinäjä antavat kuluttajille tietoa ostopäätösten pohjaksi. Niihin kuuluvat esimerkiksi ravintosisältötaulukot ja rekisteröity Environmental Product Declaration (EPD).

Luomustandardeilla on sovittu siitä, mikä on luonnonmukaisesti tuotettua. Luomuviljelijät ovat aloittaneet oman standardinsa luomisen niinkin aikaisin kuin 1940-luvulla. Nykyisin maailmassa on satoja yksityisiä luomustandardeja, joita valvotaan yli 60 maassa. Kansainvälisiä luomustandardeja valvoo IFOAM. Itämeren alueen maista vain Liettualla ja Valkovenäjällä ei ole siinä omaa edustusta.

EU:n ekomerkki on käytössä koko Euroopassa. Markkinoilla on jo yli 17 000 EU:n ekomerkinnän saanutta tuotetta. Euroopan komissio loi merkinnän 1992 rohkaistakseen yrityksiä markkinoimaan ympäristöystävällisiä tuotteita ja palveluja. Eurooppalaiset asiantuntijat, teollisuus, kuluttaja- ja ympäristöjärjestöt ovat yhteisesti sopineet kriteereistä, joiden perusteella merkintä myönnetään. Ne ottavat huomioon tuotteen koko elinkaaren raaka-aineista, tuotannosta, pakkauksesta, jakelusta ja käytöstä jätteeksi asti.

EU:n ekomerkki auttaa kuluttajia ja julkisia hankintoja tekeviä tunnistamaan ympäristöystävälliset tuotteet. Se on vapaaehtoinen ohjelma, joka edustaa ainoaa eurooppalaista ISO 1 standardin mukaista virallista ekomerkkiä, mikä antaa käyttöoikeuden saaneille yrityksille hyvät mahdollisuudet markkinoida tuotteitaan yhden ympäristömerkin, kukkakuvion kautta. Kriteerit on laadittu sellaisiksi, että 10–20 prosenttia ympäristöystävällisimmistä tuotteista voi ne täyttää.

Pohjoismainen joutsenmerkki on Pohjoismaiden neuvoston lanseeraama virallinen ekomerkki. Se perustuu standardeihin, lisenssihakemuksiin ja riippumattomaan arviointiin sertifiointin vahvistamisessa. Vapaaehtoiset hakijat sitoutuvat noudattamaan kriteereitä, jotka on laadittu yhteistyössä eri sidosryhmien kanssa. Ne asettavat vaatimuksia ympäristöystävällisyydelle, laadulle ja terveysvaikutuksille. Kriteerien määrittelyssä on huomioitu vapaa kilpailu ja hyötyjen suhde kustannuksiin. Järjestelmällä edistetään omassa luokassaan ympäristöystävällisimpien tuotteiden markkinointia. Joutsenmerkki kattaa nyt 67 tuoteryhmää käsisaippuista hotellikalustukseen. Kriteerien noudattaminen on vahvistettava riippumattomilla laboratoriotesteillä, todistuksilla ja kontrollikäynneillä. Lupa merkin käyttöön on yleensä voimassa kolme vuotta kerrallaan, minkä jälkeen kriteerit tarkistetaan ja merkkiä anotaan uudelleen.

Puutavaran alkuperästä kertovia merkkejä ovat pienille metsäalueille soveltuva PEFC (Programme for the Endorsement of Forest Certification) ja suurille tai valtiollisille metsille kehitetty FSC (Forest Stewardship Council) sekä alueellisella ja paikallisella tasolla SFI-merkinnät (Sustainable Forestry Initiative). Merkinnät kertovat, että puu on peräisin kansainväliset kestävän metsätalouden standardit täyttävältä alueelta. Puun reitti metsästä tuotteeksi jäljitetään, jotta kuluttajat voivat kestävän metsätalouden tuotteita valitsemalla välttyä osallistumasta maailman metsien hävittämiseen.

Myös suorille energiaostoille ja sähkölaitosten tuottamalle energialle on olemassa ekomerkintöjä. Suomen luonnonsuojeluliiton EKO-energiamerkistä on tulossa yleiseurooppalainen energian merkintätapa. EU-direktiivillä 92/75/EC luotiin energian kulutuksen merkintäohjelma. Direktiivin soveltaminen vaati useita uusia direktiivejä, sillä lähes kaikilla sähkökäyttöisillä tuotteilla, lamputilla ja autoilla, pitää olla energian kulutuksesta kertova merkintä selkeästi ostajan tai vuokraajan nähtävillä. Energiatohokkuus ilmoitetaan luokkina A:sta G:en; A on tehokkain ja G vähiten tehokas. Merkinnät antavat myös muuta arvokasta, ostopäätökseen vaikuttavaa tietoa merkkien ja mallien eroista. Niiden tulisi olla esillä myös myyntilueteluoissa ja nettikaupoissa. Tavoitteena on energiatahokkuus. Myöhemmin on luotu eri tuotteille A+, A++ ja A+++ luokituksia. Vuodesta 2010 lähtien käytössä on ollut uuden tyyppinen, visuaaliseen viestintään perustuva merkintätapa, joka mahdollistaa saman myyntipakkauksen käytön eri maissa.

Sininen enkeli (*Der Blaue Engel*) on saksalainen tuotteiden ja palvelujen ekomerkintäjärjestelmä, joka kattaa noin 10,000 tuotetta noin 80 eri tuoteryhmässä. Se julkistettiin maailman ensimmäisenä kansainvälisenä ekomerkkinä vuonna 1978 ja sai pian seuraajia eri puolilla Eurooppaa ja maailmaa. Kertomalla kuluttajille ympäristöystävällisistä tuotteista, merkinnöillä pyritään edistämään eri tuoteryhmien ekologisen kestävyuden kehitystä. Vuonna 1994 on alan voittoa tavoittelemattomien toimijoiden kesken perustettu kansainvälinen yhteistyöverkosto Global Ecolabelling Network (GEN).

Esimerkki kokonaisvaltaisesta koulutuksesta: Spiti Ton Kendavron

Holistisen koulutuskeskuksen toimintaperiaate sopii monin tavoin ekokyläasumiseen. Monialaisia kestävän elämäntavan koulutusohjelmia ovat olleet luomassa muiden muassa Gaia-education sekä permakulttuuripioneerit, joiden työstä on tullut eräänlainen perusta ekokyliä ideologialle ja käytännöille. Samassa hengessä voi holistinen koulutuskeskus tarjota vapaamuotoista, osallistavaa koulutusta kestävään ja kukoistavaan yhteisöelämään. Yhdistämällä vapaaehtoistyötä, ekoturismia ja koulutusta luomutuotantoon koulutuskeskus antaa mahdollisuudet menestyvään liiketoimintaan tavalla, joka soveltuisi monen ekokylänkin tulevaisuuden malliksi.

Kentaurin talo, Kreikka

Spiti Ton Kendavron on vuonna 2010 perustettu voittoa tavoittelematon sivistysjärjestö, joka tarjoaa kestävän elämäntavan kokonaisvaltaista koulutusta. Keskus sijaitsee Pelion-vuoren rinteellä lähellä Anilion kylää, ja on aikeissa laajentua kokonaiseksi ekokyläksi. Toiminta rahoitetaan tarjoamalla toukokuusta lokakuuhun seminaareja, joissa on mahdollista monipuolisesti perehtyä ekologisesti kestävään yhteisöelämään. Hankkeella on jo vahva taloudellinen pohja, mutta se laajentaa toimintaansa jatkuvasti pyrkien kohti entistä suurempaa omavaraisuutta ja vaikuttavuutta lähialueellaan sekä ympäröivässä yhteiskunnassa.

Spiti ton Kendavron kursseilla opiskellaan muun muassa hierontaa
Valokuva: Terry Vargos

Nykyinen yritystoiminta

Keskus saa pääosan tuloistaan päärakennuksen aktiviteeteista. Metsässä sijaitseva rakennus on suuri vanha omakotitalo, joka on remontoitu työpajojen tarpeita varten. Majoitukseen on 19 sänkyä kuudessa huoneessa, vessat ja suihkut ovat yhteiset. Myös telttailu on mahdollista. Talo riittää järjestön tämänhetkisen toiminnan tarpeisiin, ja se voi toimia projektin laajentumisen tukikohtana.

Tällä hetkellä toiminta on asialle omistautuneiden kansainvälisten vapaaehtoisten varassa. Henkilökunnalle maksetaan 60-75 euroa viikossa työkokemuksesta ja oleskelun pituudesta riippuen. Työrupeamat ovat vähintään kahden viikon mittaisia. Raha riittää luomuruokaan sekä vaatimattomaan majoitukseen tai telttailuun, kuljetuksiin rannalle sekä monenlaisiin tarjolla oleviin elämyksiin. Työtä tehdään noin viisi tuntia päivässä, kuutena päivänä viikossa. Työtehtäviin kuuluu toiminnan suunnittelu, keittiötyö, rantakuljetukset, puutarhanhoito, ylläpitotyöt sekä kaupassa käynti.

Järjestö tarjoaa kansainvälisille ryhmille kokonaisvaltaisia lomiam uusin tietojen ja taitojen oppimisen ja jakamisen parissa. Työleireillä pääsee mukaan keskuksen arkiseen aherrukseen, luomupuutarhanhoitoon, luonnonmukaiseen rakentamiseen ja punomaan yhteisöllisiä sidoksia

Telttailu- ja riippukeinualue
Valokuva: Terry Vargos

viestinnän, luottamuksen ja keskinäisen kunnioituksen säikeistä. Vapaa-ajalla on mahdollisuus melontaan, ratsastukseen ja rantaretkiin, joita järjestetään usein yhteistyössä paikallisten pienyrittäjien kanssa.

Keskus toimii vuokramaalla. Maanomistaja on järjestön jäsen ja hänellä on merkittävä rooli konsensukseen perustuvassa päätöksenteossa. Maanomistajan mukanaolo mahdollistaa suhteellisen edullisen vuokran. Toisaalta koulutuskeskuksen toiminta nostaa maa-alueen ekologista ja taloudellista arvoa.

Visio ja tavoitteet

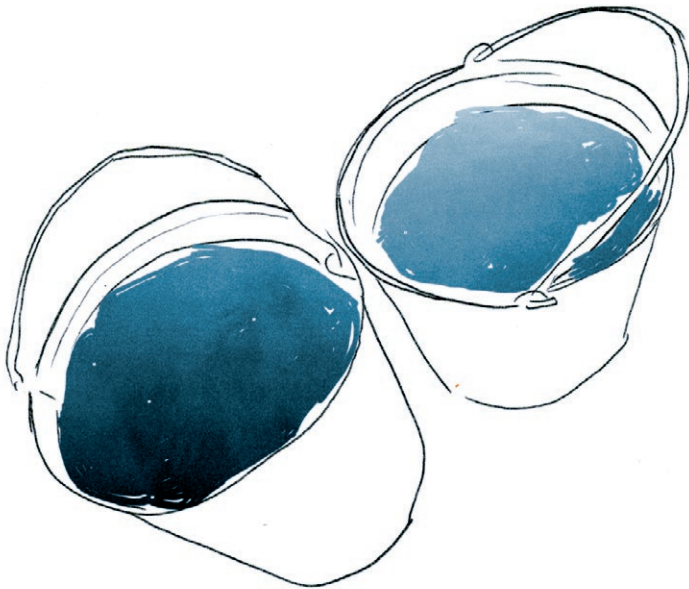
Jätevesihuolto esittelyssä
Valokuva: Terry Vargos

Aktiviteeteista saadut tulot kattavat nykyisellään menot ja maanvuokran. Alkuvaiheessa hanketta tuettiin yksityisin varoin, mutta muutaman vuoden jälkeen jäsenet päättivät siirtyä seuraavaan vaiheeseen, jossa tuloja, omavaraisuutta ja toimintojen synergiaa kasvatettiin sosiaalisen yritystoiminnan keinoin. Vaikka toiminta keskittyy opetukseen, tilan tuotteita kuten ruokaa, yrttejä ja käsitöitä voidaan myydä paikallisilla markkinoilla. Sijoittamalla voitot takasin hankkeeseen, voidaan kapasiteettia kasvattaa suurempia ryhmiä ja monipuolisempia toimintoja varten.

Yhteistyössä paikallishallinnon, yritysten ja asukkaiden kanssa keskus pyrkii löytämään kaikkia osapuolia hyödyttäviä tapoja kehittää organisaatiota ja sen ympäristöä. Hyvät suhteet ja osallistava päätöksentapa ovat menestyvän yritystoiminnan perusta. Harkinnassa on myös mahdollisten ekologisesti kestäväille ja sosiaaliselle yritystoiminnalle suunnattujen EU-tukien hyödyntäminen toiminnan laajentamiseksi ja monipuolistamiseksi.

Spiti Ton Kendavron pysyy alkuperäisissä tavoitteissaan keskittymällä arvojen mukaiseen toimintaan. Se yhdistää paikalliset ihmiset, yritystoiminnan ja vierailijat kuin polkupyörän napa. Vauhtia pyörälle antaa kestävä elämäntavan laaja-alainen kansainvälinen asiantuntemuksen virta, jonka avulla järjestö toivoo luovansa myönteistä muutosta ihmisille, ympäristölle ja yhteisölle.

LUKU 6:
**TASAPAINOILUA EKOKYLÄELÄMÄN
JA VIHREÄN BISNEKSEN VÄLILLÄ**

LUKU 6:

TASAPAINOILUA EKOKYLÄELÄMÄN JA VIHREÄN BISNEKSEN VÄLILLÄ

Tämä teos alkoi ajatuksella, että vihreä yrittäjyys voisi toimia välineenä kaikkien ekokylien tavoitteleman uudenlaisen yhteiskunnan luomisessa. Muutos vaatii kuitenkin uusia, vähemmän materialistisia ja sosiaalisesti palkitsevampia arvoja kuin ne joita kulutusyhteiskunta tarjoaa. Tasapainoilu yksinkertaisen elämän, oman ympäristön ja yhteisön arvostuksen sekä tuottavan työn välillä on usein hyvin haastavaa. Itse taistelen jatkuvasti ”tuottavuuden” nimissä luomieni ja antamieni sitoumusten sekä nykyhetken kunnioituksen ja siinä elämisen välillä. Suderbyssä keskustellaan siitä, miten työssäkäynti kylän ulkopuolella, ekokyläyrittäjyys tai ulkopuolelta rahoitetut projektit voitaisiin toteuttaa mahdollisimman kivuttomasti niin, että ne antaisivat yhteisölle ja asukkaille aikaa ja rahaa, jotta voisimme mahdollisimman pitkälle elää juuri sitä ekokyläelämää, josta olemme unelmoineet. Olemme todenneet, että vastaukset ovat hyvin yksilöllisiä. Ihmiset kokevat näiden toimeentulon lähteiden aiheuttamat jännitteet ja paineet hyvin eri tavoin.

Tasapainoilua neljällä peruspilarilla

Kestävän yrittäjyyden määrittelyssä tasapainoillaan yhteiskunnallisten, ekologisten ja taloudellisten painotusten välillä. Näistä kolmesta ratkaisevasta tekijästä rakentuvat viime vuosituhannen lopulla luodut yritysraportoinnin standardit, jotka tunnetaan englanniksi termillä ”triple-bottom-line”. Konseptin mukaisia yritysraportteja julkaisee jo 45 prosenttia maailman tärkeimmistä yrityksistä. [Elkington: 1998]. Se ei ilmeisesti ole riittänyt, sillä tilalle on kehitetty neljään peruspilariin nojaava ”quadruple-bottom-line” - entistä kunnianhimoisempi väline ekoyrittäjyyden hallintaan. Ekologisen yritystoiminnan perusta vaatii uusien menetelmien käyttöönottoa, ei pelkästään voittojen vaan myös ympäristön, yhteisön ja yksilön kestävän hyvinvoinnin tähden. Neljän P:n ratkaisevat tekijät ovat Planet (luonnonvarat), Personal (henkilökohtainen), People (yhteisöllinen) ja Profit (kaupallinen). (Suomeksi neljä ratkaisevaa tekijää huomioivaa yritysraportointia voitaisiin kutsua neljän Y:n raportoinniksi: Ympäristö, Yksilö, Yhteisö ja Yritystoiminta. *Suom.huom.*) Lyhyesti sanottuna yksilön terveys ja elämän mielekkäisyys tulivat osaksi yhtälöä. Vihreän yrityksen tulee antaa tilaa osallisten henkilökohtaiselle onnellisuudelle. (Neljän tulostulorivin yritysraportointiin ympäristön, talouden ja yhteiskunnan peruspilarien rinnalle nousseen neljännen pilarin voidaan myös katsoa kuvaavan kulttuuria. *Suom.huom.*)

Onnellisuus taloudellisten voittojen edelle

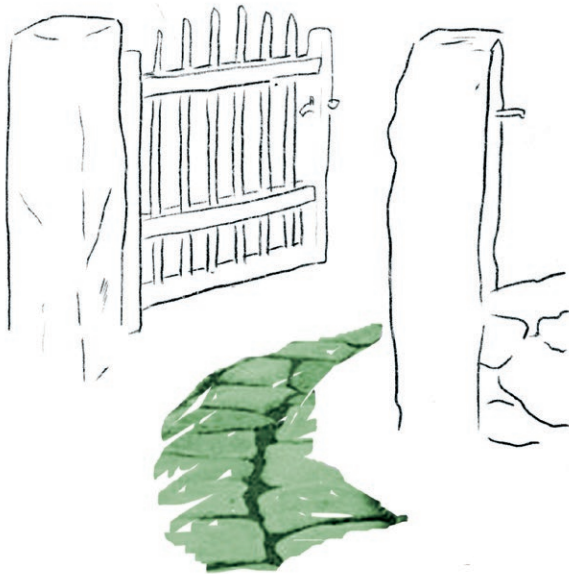
GEN-aktivisti Agnieszka Komoch kirjoitti joskus siitä, miten Lebensgarten-ekokylän rakentumisessa arvojen, kasvun ja rahan välistä herkkää tasapainoa jatkuvasti tarkistettiin ja korjattiin. Niistä koostuu ekokylän oma bkt ”bruttokyläntuote”, joka kytkeytyy oppimiseen ja opettamiseen, muutokseen ja vaikutuksiin. Ekokylät alkavat vähitellen uudelleen löytää ja määritellä työn ja rahan alkuperäisiä merkityksiä onnellisuuden takaavien perustarpeiden täyttäjänä – työ ruumiin, mielen ja hengen ilmauksena ja raha siitä saatuna tunnustuksena.

Onnellisuus on henkilökohtaisen elämänlaadun sisäinen mittari, eikä se ole riippuvainen materiaalisesta hyvinvoinnista. Post-modernissa taloudessa muut arvot, kuten henkinen hyvinvointi, ovat nousemassa materiaalisia olosuhteita tärkeämmiksi tekijöiksi. Voisiko onnellisuus nousta neljänneksi yritystoiminnan peruspilariksi siellä, missä hienovaraista siirtymistä kohti henkisiä arvoja on havaittavissa? Uusia mittausveloitteita ei pitäisi käyttää itsekkäästi henkilökohtaisen tyytyväisyyden tavoitteluun. Jotta yritystoiminta olisi vihreää, on arvojen muututtava syvällisemmin.

Illinoisin yliopiston psykologian emeritusprofessorin, Ed Dienerin johtama tutkijaryhmä määritteli onnellisuuden lähteet käyttämällä 123 maan galluptilastoja vuosilta 2005–2010. Elämästä nauttimiseen vaikuttivat merkittävästi korkeampien tarpeiden täytyminen: yhteisön tuki, kunnioitus, oman elämän hallinta. Näillä puolestaan on yhteys identiteettiin, itseilmaisuuun ja itsensä toteuttamiseen, jotka voidaan joko ottaa käyttöön aktiivisessa yritystoiminnassa tai hukata stressaantuneen yrittäjän tärkeysjärjestyksessä alimpaan ö-mappiin.

LUKU 7:

“EKOKYLÄREITTI” EKOKYLÄRITYSTEN PORTAALINA

LUKU 7:

“EKOKYLÄREITTI” EKOKYLÄRYITYSTEN PORTAALINA

”Ekokyläreitti”-nettisivusto (www.ecovillageroad.eu) perustuu ajatukseen, että ekokylä tulisi näyttää muulle yhteiskunnalle mallia siinä, miten elämää ja taloutta ylläpidetään. Se sisältää myös toiveen, että ekokylät kehittyessään, kasvaessaan ja lisääntyessään tulevana vuosikymmeninä vastaavat kansalaisten ja hallitusten kohtaamiin ekologiin, taloudellisiin ja sosiaalisiin ongelmiin. Mutta kukoistaakseen ekokylät tarvitsevat myös ympäröivän yhteiskunnan tukea. Ekokyläreitti on yksi tärkeimmistä lopputuloksista EU:n Itämeristrategian 2007-2013 projektissa ”Kestävän maaseutukehityksen ekokylät”, joka itsessään on jo osoitus siitä, että yhteiskunta on alkanut tiedostaa ekokyläiden arvon ja hyödyn matkalla kohti vihreää yhteiskuntaa ja taloutta.

Portaalin tarkoituksena on koota Itämeren alueen (maantieteellistä rajausta voidaan laajentaa tulevaisuudessa) ekokylät ja esitellä niiden palveluja yleisölle. Näin annetaan kannustusta ja tunnustusta ekokyläryrittäjyydelle ja lisätään kanssakäymistä ekokyläiden ja muun yhteiskunnan välillä. Jotta taitojen, tietojen ja toimintojen virta entisestään kasvaisi, kutsutaan myös ekokylä lähellä olevien alojen asiantuntijoita sivuston jäseniksi palvelujaan tarjoamaan.

Tässä luvussa esitellään joitakin kehitteillä olevassa Ekokyläreitti-palvelussa tarjolla olevia palveluita. Palvelut esitellään siinä järjestyksessä, jossa ne myös sivustolla esiintyvät.

Tapahtumat

Päivä Rikkenstorpissa / Rikkenstorp, Ruotsi

Tunnetulle ruotsalaiselle runoilijalle Dan Anderssonille omistetulla viikolla, 30. heinäkuuta 2013, Rikkenstorp järjesti monimuotoisen tapahtuman. Koko päivän ajan eri alojen ammattilaiset, käsityöläiset, paikalliset tuottajat, kirjakauppiat ja muut näytteilleasettajat esittäytyivät markkinoilla. Vierailijat nauttivat valokuvataiteesta ja lähiruuan maistiaisista, osallistuivat musisointiin, oppivat permakulttuuria ja pääsivät tutustumaan savutupaan ja Finnmarkin historiaan. Bergslagin puutarha möi ruokaa ja virvokkeita. Tilan isännän opastuksella oli mahdollisuus kulttuurikierrokseen. Tapahtumassa kuultiin muun muassa Dan Anderssonin runoihin sävellettyä musiikkia, sekä ”Kolonien”-bändin ympäristöaiheisia kanta-aottavia kappaletta.

Liettuan arkkiherttuan Algirdasin muistojuhla / Zina Gineitienė, Melkys Ecovillage, Vilnana alue, Liettua

Vuonna 2001 perustettu Melkys on alusta asti toiminut luomutilana ja koulutuskeskuksena. Ekokylässä kehitetään parhaillaan lisää koulutuspalveluja, tapahtumia, sosiaalisia palveluja sekä mahdollisuuksia osallistua vapaaehtoistyöhön. Kylä sijaitsee historiallisella paikalla lähellä Maišiagalaa, jossa 1300-luvulla sijaitsi suurherttua Algirdasin linna. Vuosittain järjestettävä festivaali on omistettu Liettuan suurherttuan muistolle. Ainutlaatuinen paikka henkii kunniaakasta menneisyyttä, taiteluita, henkistä vahvuutta ja keskittyneisyyttä. Ekokylän asukkaat, armeijan edustajat,

**Dan Andersson -viikko
Rikkenstorpissa**

Valokuva:
Hélène Littmarck Holmdahl

Hetki tapahtumasta

Valokuva: Zina Gineitienė

päiväkotilapset ja lähikaupunkien asukkaat kokoontuvat juhlimaan historiaa. Ohjelma sisältää messun, kulkueen, musiikkiesityksiä ja dramatisoituja konsertteja sekä kokoontumisia nuotion äärellä. Kaikki ovat tervetulleita tähän vuosittaiseen tapahtumaan.

Koulutuksia, seminaareja

No Mind -festivaali / Ängsbacka, Ruotsi

No Mind -festivaali järjestettiin ensimmäisen kerran 1997. Nykyisin se on pohjoisen Euroopan suurin henkiseen kehitykseen keskittyvä festivaali. Joka kesä noin 800 osallistujaa kokoontuu viikoksi tutkimaan itseään, juhlimaan ja osallistumaan yhdessä työpajojen ohjaajien, muusikoiden ja vapaaehtoistyöntekijöiden kanssa. Lapsille ja nuorille on tapahtuman ohessa oma festivaalinsa. Ravitseva kasvisruoka sisältyy pääsylippuun. No Mind festivaali on eloisa ja inspiroiva kohtaamispaikka, jossa avointa läsnäoloa ja sisäistä rauhaa ilmaistaan ja tutkitaan leikillisyyden, meditaation, musiikin ja tanssin kautta. Tapahtuman ydin on olla yhteydessä siihen mitä on. Se tarjoaa mahdollisuuden murtautua ulos sisäisestä dialogista ja vapautua mielen diktatuurista. Se tapahtuu luomalla tilaa nauttia uudesta yhteydestä omaan todelliseen luontoon kehon ja mielen sopusoinnussa.

No Mind festivaali 2012

Valokuva:
Ängsbackan arkisto

Neuvontapalveluja

Permakulttuurikoulutusta / Laimis Žmuida, konsultti, Ukmergen alueen ekoasutus, Liettua

Laimis Žmuida on yksi Liettuan permakulttuurikoulun perustajista. Tässä permakulttuurisuuntauksessa ei käytetä kompostia, lantaa, lannoitteita, kastelua, kasvihuoneita tai maan kaivamista. Näiden teollisten viljelymenetelmien sijaan kasvatusta tapahtuu ravinnetasapainossa, jossa kasvit kasvavat vahvoiksi ja terveiksi. Seminaareissa opitaan rakentamaan ympäristöystävällisiä kasvipenkkejä metsäpuutarhakäyttöön. Maatumisesta, maaperän bakteeri- ja sienikannoista, kasvusta ja ekosysteemin tasapainon merkityksestä tuhohyönteisten ja tautien torjunnassa annetaan yksityiskohtaista tietoa. Koulutusta järjestetään sekä ryhmille että yksittäisille opiskelijoille.

Laimis Žmuida - luonnonmukaisen viljelyn kouluttaja

Valokuva:
Živilė Gedminaitė-Raudonė

Myötäelävää vuorovaikutusta yhteisöille / Maud Gustavsson, konsultti, Göteborg

Maud tarjoaa yhteisöille työpajoja ja koulutuksia, joissa tutkitaan käytössä olevia viestintäjärjestelmiä ja opetellaan myötäelävää vuorovaikutusta. Työpajat perustuvat Marshall Rosenbegin väkivallattomaan viestintään (Non Violent Communication, NVC). Menetelmällä pyritään saavuttamaan positiivinen kontakti ja myötätuntoa ihmisten välisessä kanssakäymisessä. Keskiössä on tuhoavan argumentoinnin sijaan rakentava dialogi. Maud rakentaa maailmaa, jossa jokaisella on tilaa löytää omat unelmansa, arvonsa ja tarpeensa elääkseen sopusoinnussa itsensä, toisten ja ympäristön kanssa. Maud on päteväitynyt elämäntapakouluttajaksi ja hänellä on konfliktin ratkaisuun liittyvä korkeakoulututkinto. Hän on vetänyt useita myötäelävän viestinnän työpajoja ja koulutuksia.

Kotitila (kin's domain)-kylän synty / Ingrida Žitkauskienė, Krunain ja Šventasodiksen kotitilakyläiden perustaja, Liettu

Ingrida Žitkauskienė on parhaillaan perustamassa toista kotitilakylää. Kotitila (kin's domain)-yhteisöjen periaateena on venäläisen Anastasia-liikkeen mukaisesti antaa jokaiselle perheelle vähintään hehtaarin maa-ala omavaraisen talouden perustaksi. 10 vuotta sitten perustettu ensimmäinen heimokylä Krunai on nyt 14 perheen koti. Toiseen kylään Šventasodiksiin on suunniteltu 17 hehtaarin rakennuspaikkaa, joista viidelle on jo pystytetty asumuksia. Kotitilakylissä omavaraiset yhteisöt kehittävät taitojaan, järjestävät koulutustoimintaa ja tapahtumia. Talot rakennetaan luonnonmateriaaleista ja koristelu on perinteisten mallien mukaista. Luonnonmukaisesta viljelystä ja ekoteknologioista pidetään seminaareja. Liettuan kulttuuriperintöä vaaliviin juhliin kutsutaan lähialueen asukkaita. Ingrida Žitkauskienė tarjoaa vahvan käytännön kokemuksen perustuvaa neuvontaa omavaraisten yhteisöjen ja kotitilakyläiden perustamiseen.

Ingrida Žitkauskienė - heimokyläiden perustamisen asiantuntija
Valokuva: Regimantas Žitkauskas

Harjoittelupaikkoja, vapaaehtoistyötä

Vapaaehtoistyötä maalaisidyllissä / Luomutila ja kulttuurikeskus FREEDOM, Puola

FREEDOM-luomutila ja kulttuurikeskus on ympäri vuoden avoinna vapaaehtoisille ja vierailijoille, jotka haluavat osallistua tilan ylläpitoon. Vapaaehtoisia tarvitaan huolehtimaan puutarhasta ja kotieläimistä (vuohista, koirista ja kissoista), jatkuviin ylläpitotöihin, rakennustöihin (kylpyhuone, työpaja, vaja, rakennusten perustuksia ja autotalli), markkinointiin, työpajojen järjestämiseen sekä varainkeruuseen. Vastineeksi tila tarjoaa majoitusta vierashuoneessa tai leiripaikalla sekä taikahatun tuloilla kustannettua kasvisruokaa. Lisäksi vapaaehtoiset saavat arvokasta elämäkokemusta ja ymmärrystä maalaiselämästä rennossa ja ystävällisessä ilmapiirissä ja iltanuotoita, idyllisiä kävelyretkiä viikonloppuisin sekä uintimahdollisuuden Cieśniawka-joessa.

Vapautta Puolassa
Valokuva: Jaroslaw Stadnik

Majoitus ja ruokapalveluja vierailijoille, maatalous- ja ylläpitotöitä vapaaehtoisille / Keuruun Ekokylä, Keuruu, Suomi

Keuruun Ekokylässä taloudellisesta toimeliaisuudesta vastaa osuuskunta. Pääasiallisena toimintamuotona on tarjota vierailijoille majoitus- ja ruokapalveluja (ennalta sovitusti) maatalous- ja ylläpitotyön ohella. Ekokyläyhdistys saa valtiolta tukea vajaan kymmenien työllistämiseen. Lisäksi kylässä järjestetään vapaaehtoistyötä. Työhön voi osallistua talkootapahtumissa, joita järjestetään vuosittain toukokuun ja elokuun viimeisillä viikoilla. Vapaaehtoiset osallistuvat yhteisön päivittäisiin toimiin. Ekokylä sijaitsee Keuruun kaupungin läheisyydessä, kauniissa, keski-suomalaisessa maalaismaisemassa. Asukkaita on tällä hetkellä noin 40. Kylää ylläpidetään pitkälti vapaaehtoisvoimin. Tavoitteena on ekologisesti ja sosiaalisesti kestävä elämäntavan edistäminen kaikilla elämän alueilla. Keuruun Ekokylä on poliittisesti ja uskonnollisesti sitoutumaton. Taide ja musiikki ovat osa asukkaiden jokapäiväistä elämää ja kylässä on paljon vapaa-ajanviettomahdollisuuksia liikunnan, pelien ja monenlaisen taiteen tekemisen parissa.

Keuruun Ekokylä
Valokuva: Veli Martin Keitel

Ekokylämatkailu

Voimauttavien labyrinttien ja geometrinen kuvioiden puisto / Jurgan ja Antanan pientila, Plungen alue, Liettua

Liettuan Žemaitijan kauniissa kansallispuistossa, Plateliai-järven rantamilla sijaitsee asukkaidensa mukaan nimetty, vuonna 1804 perustettu pientila. Asukkaat oppivat toisiltaan ja tekivät yhdessä työtä rakentaakseen labyrinttien ja geometrinen muotojen puiston. Labyrinteissa kävellessä, Elämän Kukka-mandalaa katsoessa, Merkaban lähellä, kupolin alla on mahdollista rentoutua, inspiroitua, löytää ajatuksia ja vastauksia elämän kysymyksiin – ymmärtää, mitä todella haluat. Labyrintissa löydät eteenpäin ja takaisin kääntymällä 180 astetta jokaisen uuden kierroksen alussa. Kun ihminen muuttaa kävelysuuntaansa, hänen havainnointinsa siirtyy oikealta avopuoliskolta vasemmalle. Siksi labyrintissa käveleminen voi edistää havaintojen, tuntemusten ja tietoisuuden hyväksyntää. Se myös auttaa tasapainottamaan chakroja ja auraa. Jokainen kävely energeettisessä labyrintissa on erityinen sen pyhyden ja luonteeltaan voimallisen rakenteen vuoksi. Tilalla on mahdollista viipyä pidempäänkin sillä 208-vuotiaan navetan sisätilat on varustettu nykyaikaisin mukavuuksin.

Koe ruotsalainen talvi / Stjärnsundin ekokylä, Ruotsi

Stjärnsund on uusi ekokyläprojekti sekä permakulttuurin ja ekokyläkäytäntöjen kokeilu- ja koulutuskeskus. Se tarjoaa muun muassa täyden palvelun paketteja matkailijoille, jotka haluavat kokea ruotsalaisen talven ekokylässä, Taalainmaan luonnon ympäröimänä. Majoituksen lisäksi käyttöön tarjotaan itsepalvelukeittiö. Tarjolla on talvikalastusta, hiihtoa, saunomista ja avantouintia, kylpypalju, murtomaahiihtoretkeä, eväsretkeä, yöpymistä talvisessa luonnossa sekä aikamatka alueen historiallisiin kohteisiin.

Luomuruokaa

Luomutuotteiden myyntiä ja jakelua Tampereen seudulla / Kurjen tila, Vesilahti, Suomi

Kurjen tilan biodynaamiset luomutuotteet myydään ”Luomulaatikko”-nettikaupan ja Tampereella sijaitsevan ”Tila Kaupungissa”-kaupan kautta. Lisäksi tilalla toimii kesäkahvila ja tuoretori kolmen tunnin ajan lauantaisten elokuusta syyskuuhun. Vesilahdessa, Pyhäjärven tuntumassa sijaitseva Kurjen tilan yhteisökylä perustettiin 2011. Kylän perustivat neljä perhettä tavoitteenaan biodynaaminen viljely sekä ekologisen yhteisön rakentaminen. Paikalle pääsee julkisilla kulkuneuvoilla, tosin yhteydet kulkevat harvakseltaan.

Teknologisten ratkaisujen kehittäminen yhteisöjen käyttöön / Hakkerikartano, Suomi

Hakkerikartano ja sen yhteydessä toimivat henkilöt tarjoavat apua metallityöstöön ja tuottavat koneita maanviljelyyn ja rakentamiseen. Hakkerikartano tuottaa avoimen lähdekoodin työkaluja ja varusteita työkalujen, ruuan, energian ja rakennusten valmistukseen. Ensimmäinen tuote on kahden käden talikko – broadfork – pienimuotoiseen maanparannustyöhön. Lisää esimerkkejä löytyy GVCS:n avoimen lähdekoodin ekologian projektista. Ne voivat auttaa yhteisöjä ja yksilöitä rakentamaan mukavaan, kestävään elämäntapaansa tarvittavat työkalut vähällä rahalla ja kohtuullisella työpanoksella.

Johtopäätökset

Vaikka alussa totesimme, että ekokylät haluavat muuttaa maailmaa, ei pelkkä ekokylissä asuminen riitä maailman muuttamiseen. On ylläpidettävä yhteyksiä valtavirtaan niin politiikassa, yhteiskunnallisissa asioissa kuin taloudessakin. Taloudellinen kanssakäyminen tarkoittaa pikemminkin itsellistä yhteyksien luomista, kuin riippuvuutta julkisesta rahoituksesta tai avusta. Ekokyläyrittäjyys tarjoaa mahdollisuuden omavaraisuuteen tekemällä oman ideologian mukaista työtä. Tämän toteuttamiseksi on tarpeen rakentaa työympäristö, joka kannustaa pitämään ekologisen yrittäjyyden parhaat pyrkimykset kirkaana mielessä.

Siksi on ratkaisevan tärkeää, että ekokyläläiset eivät ryhdy elättämään itseään millä tahansa kaupankäynnillä, vaan että yritystoiminnan avulla pönkitetään arvoja, jotka toteuttavat yhteistä unelmaa paremmasta maailmasta. Liiketoimintasuunnitelman ei pidä olla pelkästään kannattava ja liiketoimien toteuttamiskelpoisia, vaan niiden pitää myös pyrkiä vihreyteen kaikilla tasoilla. Vihreän bisneksen tulee vahvistaa maapallon ekologista kestävyyttä, syventää yhteisöllisyyttä, demokratiaa ja keskinäistä kunnioitusta sekä valmistaa tuotteita ja palveluja, jotka parantavat maailmaa. Aika iso urakka, mutta tällaisista järkäleistä on myös ekokyläin kivijalat rakennettu. Siksi juuri ekokylillä on valmius ottaa haaste vastaan ja kurkotella kohti korkeita tavoitteita.

Jälkisanat

Kuten kautta tämän teoksen korostetaan, todella vihreän yritystoiminnan pitää olla sen unelmien yhteiskunnan ytimessä, jossa useimmat meistä haluavat elää. Tulevaisuudessa kangastelevat monet yhteisöllisyydessään esimerkilliset ekokylät, jotka toteuttavat hyvää elämänlaatua ylläpitävää, kestävää elämäntapaa. Koska tällaisen projektin onnistumisen yhtenä tärkeänä edellytyksenä on taloudellinen kannattavuus, on vihreä bisnes luontainen osa näkymää. Tämän tosiasian (ja siitä mahdollisesti seuraavien ideologisten konfliktien) hyväksyminen on tällä polulla ekokyläläisten ensimmäinen askel. Toinen askel on kestävän talouden saavuttaminen ja keskinäisen riippuvuuden vahvistaminen. Kolmannella askeleella toimitaan esimerkkinä ja jaetaan hyviä ideoita eteenpäin.

Tämä kirja on omistettu pääasiassa toiselle askeleelle, toisin sanoen sille, miten keskinäistä taloutta voidaan rakentaa vihreällä yrittäjyydellä. Kirja toimii myös tukena ”Kestävän maaseutukehityksen ekokylät” -hankkeen synnyttämälle ”Ekokyläreitti”-nettisivustolle, ja näin omalta osaltaan edistää hankkeen yleistavoitetta eli kaikkia kolmea mainittua askelta. Projektin päätuotoksena ekoyrittäjyyden osalta ”Ekokyläreitti” on tarkoitettu rohkaisemaan vihreää yrittäjyyttä ekokylissä ja esittelemään ekokyläyrittäjiä yleisölle keskinäisen kanssakäymisen lisäämiseksi. Toista askelta ”Ekokyläreitti”-sivusto tukee tuomalla kylille uusia asiakkaita ja kolmatta esittelemällä ekokyläyrittäjät aidosti vihreän yritystoiminnan todellisina pioneereina. Kun ekokylät yltyvät täydellä voimallaan unelmiensa tasalle, niistä voi tulla tärkeä yhteiskunnallinen muutosvoima.

Tutustu ”Ekokyläreitti”-verkkosivustoon: www.ecovillageroad.eu

Lähdeluettelo

- Braungart, M., McDonough, W. 2002. *Cradle-to-Cradle: Remaking the Way We Make Things*. North Point Press.
- Christian, D. L. 2010. Will Earthaven Become a “Magical Appalachian Machu Picchu”? Teoksessa: *Gaian Economics: Living Well Within Planetary Limits*. Gaia Education.
- Dawson J., 2006. *Ecovillages: New Frontiers for Sustainability*. Schumacher Briefings nro 12, Chelsea Green Publishing.
- Dawson, J. 2006. How Ecovillages Can Grow Sustainable Local Economies. Teoksessa: *Communities Magazine*, Vol 133.
- Dawson, J. 2010. *Economics of Solidarity: Good Practice from Within the Ecovillage Family*. Teoksessa: Gaian Economics.
- Dawson, J., Jackson, R., Norberg-Hodge, H. 2010. *Gaian Economics: Living Well Within Planetary Limits*. The Sustainability Centre, Hampshire, UK.
- Deiner, E. et al. 2011. Needs and Subjective Well-Being Around the World. Teoksessa: *Journal of Personality and Social Psychology*, Vol 101.
- Elkington, J. 1998. *Cannibals with Forks: Triple Bottom Line of 21st Century Business*. New Society Publishers, Stony Creek.
- Ellwood, W. 2012. Can Co-operatives Crowd Out Capitalism? Teoksessa: *The New Internationalist*, Vol 454.
- Fenton, T. L. 2002. *The Democratic Company: Four Organizations Transforming our Workplace and our World*. World Dynamics, Inc.
- Gilmartin, D. et al. 2011. *The Economics of Place: The Value of Building Communities Around People*. Michigan Municipal League, Ann Arbor.
- Harland, M. 2010. *Creating and Managing an Ethical Business: Permanent Publications*. Teoksessa: *Gaian Economics: Living Well Within Planetary Limits*. Gaia Education.
- Hedges, C. 2012. *The Implosion of Capitalism*. Teoksessa: Truthdig. Saatavilla: <<http://truth-out.org>>. [Avattu 4.4.2013].
- Hertz, N. 2011. *Co-op Capitalism: A New Economic Model from the Carnage of the Old*. Teoksessa: Think Piece 6, Co-operatives UK.
- Komoch, A. 2002. *Ecovillage Enterprise*. Teoksessa: *Permaculture Magazine*, Vol. 32.
- Kumar, S. 2005. *The Spiritual Imperative*. Teoksessa: *Resurgence Magazine*, Vol. 229.
- Ottman, J. A. 2011. *The New Rules of Green Marketing: Strategies, Tools, and Inspiration for Sustainable Branding*. Greenleaf Publishing.
- A Practical Guide to Green Sourcing. Saatavilla: <http://www.deloitte.com/assets/Dcom-UnitedStates/Local%20Assets/Documents/us_es_APracticalGuidetoGreenSourcing.pdf>. [Avattu 10.4.2013].
- Schaper, M. 2010. *Making Ecopreneurs: Developing Sustainable Entrepreneurship*. Gower Publishing Ltd.
- Mueller, M. 2010. *The Economy of Auroville*. Teoksessa: *Gaian Economics: Living Well Within Planetary Limits*. Gaia Education.
- Rockström, J. et al. 2009. A Safe Operating Space for Humanity. Teoksessa: *Nature*, Vol. 461.
- Schumpeter, J. A. 1934. *The Theory of Economic Development*. Harvard University Press, Cambridge.
- Schumpeter J. A. 1939. *Business Cycles*. McGraw-Hill, New York.
- Schumpeter J. A. 1942. *Capitalism, Socialism and Democracy*. Harper, New York.
- Sohail Inayatullah, *Spirituality as the Fourth Bottom Line*. Saatavilla: <http://www.metafuture.org/Articles/spirituality_bottom_line.htm>. [Avattu 17.4. 2013].
- Study on Recent Public and Self-Regulatory Initiatives Improving Transparency and Accountability of Non-Profit, Organisations in the European Union. 2009. European Center for Not-for-Profit Law, Budapest.
- Zamagni, S. 2008. *Comparing Capitalistic and Cooperative Firms on the Ground of Humanistic Management*. University of Bologna.

Yrittävä ekokylä. Yhteisöön vauhtia vihreällä liiketoiminnalla

Kirjoittaja: Robert Hall. Vilna: BMK Leidykla, 2013. – 52 sivua.

ISBN 978-609-8080-70-4

Yhä useammat etsivät uutta elämäntapaa, joka ei vaarantaisi maapallon ja sen asukkaiden tulevaisuutta. Ekokylät tarjoavat vaihtoehdon valtavirrassa ajelehtimiselle. Ne näyttävät mallia pyrkimällä kestäväan elämäntapaan, joka ottaa huomioon niin ekologian ja talouden kuin yhteisönkin.

Kestävän toimeentulon ja työpaikkojen luominen on ekokyläiden suurimpia haasteita. Tämä kirja opastaa luomaan liiketoimintaa, joka noudattaa vihreitä periaatteita. Teos pyrkii rakentamaan kokonaiskuvan siitä, mitä kaikkea ekokyläyrittäjän tulee huomioida onnistuakseen. Esiin pääsevät ekokyläyrittäjien menestystarinat eri puolilta Eurooppaa. Tavoitteena on hälventää ekokyläasukkaiden yritystoimintaa kohtaan tuntemaa vastenmielisyyttä. Lisäksi kirja osoittaa, millä tavalla juuri ekokylät sopivat erinomaisesti pyörittämään sekä ihmisten että ympäristön hyvinvointiin tähtäävää vihreää bisnestä – tulevaisuuden liiketoimintaa.

Hankkeen johtava kumppani

Lithuanian Institute of Agrarian Economics, www.laei.lt

Hankekumppanit

MTT
Agrarian Research
Finland

Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus, www.mtt.fi

Latvian State Institute of Agrarian Economics, www.lvaei.lv

Suderbyn osuuskuntayhdistys, www.suderbyn.se

The West Pomeranian Business School, www.zpsb.szczecin.pl

Hankkeen liitännäiskumppanit

www.zegg.de

www.ftacademy.ru

www.gen-europe.org

www.slu.se

www.ecohome-ngo.by

www.permaculture.se

www.ekobyar.se

www.cbss.org

www.cisr.ru

BEN (Baltic Ecovillage network)

Suomen kestävän elämäntavan yhteisöt ry
(www.rihmasto.fi/skey)

www.balticecovillages.eu

www.ecovillageroad.eu

Part-financed by
the European
Union (ERDF)

